

§ 6.

Bestemmelserne i §§ 2—5 finder tilsvarende anvendelse i tilfælde af, at en konge frasiger sig tronen.

§ 7.

Denne lov træder i kraft samtidig med Danmarks Riges Grundlov af.....

Bemærkninger til forslag til tronfølgelov

I den af den under 9. februar 1946 nedsatte forfatningskommission afgivne betænkning er side 68*) optaget et af kommissionen udarbejdet forslag til en tronfølgelov. Efter dette forslag ændres tronfølgeordningen, således at der fremtidig gives kvinder adgang til at arve tronen. Samtidig foreslås arveretten til tronen begrænset til

kong Christian X og dronning Alexandrines efterslæggt.

Nærværende forslag er enslydende med det af kommissionen udarbejdede, hvorfor der, for så vidt angår bemærkninger til forslaget, skal henvises til det i kommissionens betænkning side 69—71**) anførte.

*) Se tillæg A. sp. 3619—20.

**) Se tillæg A. sp. 3621—26.

87

Forslag til lov

om

valg til rigsdagen.

(Fremset i folketinget den 5. februar 1953 af indenrigs- og boligminister
Aksel Møller).

I. Valgret og valgbarhed.

§ 1.

Stk. 1. Valgret til rigsdagen har enhver, som har dansk indfødsret, opfylder den i stk. 2 indeholdte aldersbetingelse og har fast bopæl i riget, medmindre vedkommende:

- a) nyder eller har nydt offentlig understøttelse, som i henhold til lovgivningen betragtes som fattighjælp, og hvis modtagelse efter de i loven fastsatte regler medfører tab af valgret, uden at denne virkning senere er bortfaldet,
- b) er ude af rådighed over sit bo på grund af umyndiggørelse.

Stk. 2. Valgretsalderen er den, som vedtages ved en folkeafstemning, der afholdes i overensstemmelse med bestemmelserne i lov om folkeafstemninger i året 1953.

Stk. 3. Ingen kan udøve valgret uden at være optaget på valglisten.

§ 2.

Valgbar til rigsdagen er enhver, som i henhold til bestemmelserne i § 1, stk. 1, har valgret til denne, medmindre vedkommende er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at være medlem af rigsdagen, jfr. grundlovens §§ 30 og 33.

II. Valglisten.

§ 3.

Stk. 1. For hver kommune (landdistrikt) — eller, for så vidt kommunen er delt mellem flere opstillingskredse eller i flere afstemningsafdelinger (jfr. § 28), da for hver af disse dele — skal der ved kommunalbestyrelsens (distriktsbestyrelsens) foranstaltning føres lister over de valgberettigede, der har fast bopæl i kommunen eller i de særlige dele af denne. Såfremt et landdistrikt ikke har egen distriktsbestyrelse, henregnes det dog i denne forbindelse til købstaden.

Stk. 2. Den vælger, som har fast bopæl i to eller flere kommuner, skal optages på valglisten i den af kommunerne, i hvilken han personlig opholdt sig den 1. januar i det pågældende år; den pågældende kan dog inden 10. februar skriftligt over for kommunal-

bestyrelsen i en af de andre kommuner, i hvilke han har fast bopæl, forlange sig optaget på valglisten her; sådan begæring skal være ledsaget af oplysning om, hvor vedkommende personlig opholdt sig den 1. januar. Fremsættes sådan begæring, skal vælgeren optages på valglisten i den pågældende kommune, og herom skal kommunalbestyrelsen tilstille den kommune, i hvilken vælgeren personlig opholdt sig den 1. januar, skriftlig meddelelse; vælgeren må herefter ikke optages på valglisten i denne kommune.

§ 4.

Valglisten skal i forskellige dertil indrettede rubrikker foruden løbe-nr. indeholde vælgernes fulde navn, alder, livsstilling og bopæl samt en rubrik til afkrydsning af vælgernes navne. På hver valgliste opføres vælgernes navne enten efter bogstavfølge for hele kommunen (afstemningsområdet) eller efter de bydele, gader, sogne, distrikter o. lign., hvoraf kommunen (afstemningsområdet) består; en hustru skal dog altid indføres umiddelbart efter sin mand, såfremt hun har bopæl sammesteds som manden.

§ 5.

Stk. 1. Valglisten skal affattes een gang hvert år; de gælder fra 1. april til 31. marts i det påfølgende år. Til grund for valglisternes affattelse lægges kommunens folkeregister. De personer, der kan ventes i løbet af det år, for hvilket valglisten gælder, at ville opfylde aldersbetingelsen for valgret, og som inden 1. april opfylder de øvrige betingelser herfor, opføres på en særskilt liste (tillægsliste) med udtrykkelig angivelse af den dag i året, da valget indtræder.

Stk. 2. Såvel for hovedlisten som for tillægslisten indrettes en særlig tilflytterliste for vælgere, som i årets løb tilflytter kommunen, jfr. § 10.

§ 6.

Valglisternes fornyelse og fuldstændiggørelse skal foretages i de sidste 14 dage af februar måned. De derved opståede tvivl afgøres, efter indhentede oplysninger, af kommunalbestyrelsen.

§ 7.

Stk. 1. Fra den 1. til den 8. marts, begge dage indbefattede, skal valglisten ligge fremme til almindeligt eftersyn på et for kommunens beboere bekvemt sted fra kl. 10 til kl. 20. Såfremt kommunen er delt i flere afstemningsområder, skal der i hvert område fremlægges den for området gældende valgliste, og samtidig skal på et for hele kommunen fælles sted de for samtlige områder gældende valglisten være fremlagt til eftersyn i afskrifter, hvis rigtighed skal bekræftes af kommunalbestyrelsens formand. For Københavns, Frederiksberg og Gentofte kommuners samt for købstædernes (flækkernes) vedkommende kan indenrigs- og boligministeren dog, når omstændighederne taler derfor, meddele tilladelse til, at fremlæggelsen af valglisten kun finder sted på et for hele kommunen fælles sted, selv om der i kommunen findes flere afstemningsområder.

Stk. 2. Fremlæggelsens tid og sted skal bekendtgøres med mindst en uges varsel, i Københavns, Frederiksberg og Gentofte kommuner samt i købstæderne (flækkerne) ved opslag på rådhuset og i landkommunerne ved opslag på et eller flere af kommunalbestyrelsens fastsatte steder. Bekendtgørelse skal endvidere finde sted i de mest læste stedlige dagblade, således at bekendtgørelse sker i mindst eet af hvert af de politiske hovedpartiers dagblade. For landkommunernes vedkommende kan bekendtgørelse tillige ske ved kirkestævne sidste søndag før fremlæggelsen.

§ 8.

Inden 3 søgkedage fra udløbet af den tid, hvori valglisten ligger fremme, kan enhver, som tror sig uden føje at være udeladt, eller som mener, at en uberettiget er optaget, skriftlig fremsætte påstand om sin optagelse eller om en andens udslettelse, ledsaget af en kort angivelse af de grunde, hvorpå påstanden er bygget.

§ 9.

De mod valglisten således fremkomne anker påkendes af kommunalbestyrelsen i et møde, som afholdes i løbet af de påfølgende 14 dage. Til dette møde tilsiges med 3 søgkedages varsel såvel de, der har fremført anker, som de, mod hvem indsigelse er gjort; en genpart af den mod de sidstnævnte rettede skrivelse skal leveres samtidig med tilsigelsen. Efter de af parterne fremlagte dokumenter og de fremstillede vidners forklaringer afgøres de opståede spørgsmål, hvorom en kort kendelse tilføres kommunalbestyrelsens sædvanlige forhandlingsprotokol, og underretning tilstilles parterne. De derefter fornyede valglisten underskrives af kommunalbestyrelsens formand. Viser det sig i løbet af det år, for hvilket valglisten gælder, at en eller flere personer på grund af fejl ved listernes udarbejdelse, ikke er optaget på disse, kan kommunalbestyrelsen i et møde, der skal afholdes senest tre dage før afstemningsdagen, foranledige sådanne fejl berigtiget. I årets løb kan iøvrigt — bortset fra ændringer i henhold til § 10 — ingen forandring foretages uden ved dom i henhold til § 15.

§ 10.

Stk. 1. En person, der er opført på valglisten, skal, såfremt han fraflytter kommunen (København, Frederiksberg og Gentofte betragtes i denne forbindelse som een kommune) optages på tilflytterlisten i den kommune, hvortil han flytter, idet fraflytningskommunen samtidig med sædvanlig meddelelse om den anmeldte flytning sender meddelelse til tilflytningskommunen om, hvorvidt den pågældende har været optaget på valglisten i fraflytningskommunen.

Stk. 2. Optagelsen på tilflytningskommunens tilflytterliste er betinget af, at flytningen af den pågældende vælger er anmeldt til kommunens folkeregister. Om optagelsen på tilflytterlisten sendes der af kommunalbestyrelsen uopholdelig meddelelse til den pågældende vælger og til kommunalbestyrelsen i fraflytningskommunen, af hvis valgliste vælgeren derefter slettes.

Stk. 3. Optagelse på tilflytterlisten kan ikke finde sted i tiden mellem et valgs udskrivning og valgets afholdelse. Udskrives valget med et længere varsel end 14 dage, skal optagelse på tilflytterlisten dog finde sted, for så vidt angår alle meddelelser om flytninger, som kommunen modtager senest 14 dage før valget, forudsat at vælgeren inden samme frist har anmeldt flytningen til tilflytningskommunens folkeregister. En tilsvarende regel gælder ved afholdelse af folkeafstemning.

Stk. 4. De nærmere regler vedrørende fremgangsmåden for optagelse på tilflytterlisten m. v., fastsættes af indenrigs- og boligministeren.

§ 11.

Stk. 1. Af enhver fornyet valgliste (hovedliste og tillægsliste) for en kommune, hvor valgstedet ikke er beliggende, skal kommunalbestyrelsens formand ufortøvet sende en bekræftet afskrift til formanden for valgstedets kommunalbestyrelse (jfr. § 18).

Stk. 2. Når valg til rigsdagen er udskrevet, eller når folkeafstemning skal afholdes, til-

bagesendes afskrifterne til vedkommende kommunalbestyrelse, der på afskrifterne sletter eller optager de vælgere, der i henhold til bestemmelserne i §§ 9 og 10 måtte være slettede af eller optagne på de originale valglisten. Rigtigheden af disse ændringer bekræftes på sædvanlig måde. Endvidere udfærdiges bekræftede afskrifter af kommunens tilflytterlister. Derefter overleveres samtlige originale valglisten med tilhørende afskrifter til det (de) for kommunen eller en del af denne valgte medlem (medlemmer) af valgbestyrelsen.

§ 12.

Stk. 1. Formanden for valgstedets kommunalbestyrelse skal inden 3 søgnedage efter den 1. april indberette til vedkommende amtmand, om han har modtaget samtlige genparter, og i modsat fald, hvilke der savnes.

Stk. 2. Amtmanden drager da, i fornødent fald ved anvendelse af passende tvangsbøder, omsorg for, at de savnede afskrifter uopholdeligt skaffes til veje.

§ 13.

Opdages det, at valglisten ikke på lovbealet måde er fornyet, eller at der ved udarbejdelsen er begået grove fejl, skal indberetning gøres til vedkommende amtmand, der straks tager beslutning om sags anlæg, hvorhos amtmanden skal pålægge kommunalbestyrelsen, i fornødent fald under en passende tvangsbøde, ufortøvet at træffe de fornødne foranstaltninger. Amtmanden er i så tilfælde bemyndiget til at forkorte de i loven fastsatte frister.

§ 14.

For Københavns vedkommende foretages valglistenes udarbejdelse, påkendelse af anker m. v. af kommunalbestyrelsen ved et udvalg på 7 medlemmer, hvoraf 2 udnævnes af magistraten og 5 af borgerrepræsentationen. For Frederiksberg kommunes vedkommende foretages fornyelsen og påkendelsen af anker m. v. ved et af kommunalbestyrelsen nedsat udvalg på 5 medlemmer.

§ 15.

Den, som er utilfreds med, at kommunalbestyrelsen ved kendelse som i §§ 9 og 10 omhandlet har nægtet ham valgret, kan fordre en udskrift af kendelsen meddelt uden betaling og indbringe spørgsmålet til afgørelse ved domstolene. Parterne er i første instans fritagne for at erlægge retsgebyrer og for brugen af stemplet papir, ligesom der af det offentlige skal beskikkes en sagfører for den indstævnedes kommunalbestyrelse. Opnår klageren dom for at være valgberettiget, skal han optages på valglisten, så snart han foreviser en udskrift af dommen.

§ 16.

Efter de i henhold til §§ 5—15 tilvejebragte valglisten foretages alle i årets løb forefaldende valg til rigsdagen samt folkeafstemninger, dog således at det påses, at de på tillægslisten opførte personer kun er stemmeberettigede, dersom de på afstemningsdagen opfylder aldersbetingelsen for valgret. Dersom der i årets løb gentagne gange foretages afstemning, og valglisten en gang har været benyttet ved afstemning, skal kommunalbestyrelsen drage omsorg for, at der til brug ved de senere afstemninger enten foreligger fuldstændige, af kommunalbestyrelsen bekræftede afskrifter af listerne, eller at der på disse indrettes en ny rubrik til afkrydsning af vælgernes navne ved overklæbning af den tidligere benyttede afkrydsningsrubrik.

III. Valgkredse og valgbestyrelser. Mandaternes fordeling.

§ 17.

Stk. 1. Til rigsdagen vælges i alt 179 medlemmer, hvoraf 2 medlemmer for Færøerne samt 2 medlemmer for Grønland. Såvel Færøerne som Grønland udgør særlige valgområder, jfr. stk. 9.

Stk. 2. Bortset fra Færøerne og Grønland er landet delt i 3 områder, nemlig hovedstadens område bestående af 3 storkredse, øernes område bestående af 9 amtskredse og Jyllands område bestående af 11 amtskredse.

Stk. 3. Hver stor- og amtskreds er inddelt i de på valgkredsfortegnelsen angivne opstillingskredse. Opstillingskredsens valgsted er det i valgkredsfortegnelsen anførte.

Stk. 4. Af de 175 mandater uden for Færøerne og Grønland er 135 kredsmandater og 40 tillægsmandater. Fordelingen af disse mandater på områder og på stor- og amtskredse fastsættes og bekendtgøres af indenrigs- og boligministeren umiddelbart efter nærværende lovs ikrafttræden og senere efter offentliggørelsen af hver af de i årene 1960, 1970, 1980 o. s. v. afholdte almindelige folketællinger, og hver fordeling er gældende for de derefter følgende valg, indtil ny bekendtgørelse finder sted.

Stk. 5. Fordelingen foretages på grundlag af forholdstal, der for hver kreds (område, stor- eller amtskreds) bestemmes som summen af: 1) kredsens folketal, 2) kredsens vælgertal efter det sidst offentliggjorte rigsdagsvalgs resultat og 3) kredsens areal i kvadratkilometer multipliceret med en faktor, der ved nærværende lovs ikrafttræden på grundlag af folketællingen og folketingsvalget i 1950 fastsættes til 25, medens faktoren ved fremtidige fordelinger fastsættes således, at faktoren ændres i samme forhold, som summen af folketal og vælgertal for hele landet er ændret i sammenligning med de tilsvarende tal fra 1950. Hvis de ved fordelingen fremkomne mandattal ikke er hele tal og derfor, når brøkerne bortkastes, tilsammen ikke giver det fornødne antal mandater, forhøjes de største brøker, indtil antallet er nået (den største brøks metode).

Stk. 6. Efter den i stk. 5 angivne beregningsmetode fordeles først de 175 mandater på de 3 områder. Derefter fordeles på tilsvarende måde de 135 kredsmandater på områderne, og endelig fordeles det antal kredsmandater, som tilfalder hvert område, på de enkelte stor- eller amtskredse inden for området.

Stk. 7. Hvis der ved beregningen efter stk. 6 ikke tilfalder Bornholms amtskreds mindst 2 kredsmandater, foretages en fornyet fordeling af kredsmandaterne, således at der forlods tillægges Bornholms amtskreds eet kredsmandat, medens de resterende 134 kredsmandater fordeles endeligt som angivet i stk. 6.

Stk. 8. Når det samlede mandattal og antallet af kredsmandater, der skal tilfalde hvert af de 3 områder, er bestemt, fås det antal tillægsmandater, der skal tilfalde hvert område, som forskellen mellem det samlede mandattal i området og antallet af kredsmandater i området.

Stk. 9. Vedrørende valget på Færøerne og i Grønland fastsættes regler ved særlig lov.

§ 18.

Stk. 1. For hver opstillingskreds dannes en valgbestyrelse. I opstillingskredse uden for hovedstadens område består valgbestyrelsen af udsendinge fra de til opstillingskredsen

hørende kommuner. For hver kommune vælges i det mindste eet medlem af valgbestyrelsen uden hensyn til kommunens indbyggerantal. Har en kommune 5 000 indbyggere, men under 10 000, vælger den 2 medlemmer; har den 10 000 indbyggere, men under 20 000, vælger den 3 medlemmer, og har den 20 000 indbyggere eller derover, vælger den 5. Valgbestyrelsens medlemmer vælges af kommunalbestyrelserne og blandt disses egne medlemmer. Formanden for kommunalbestyrelsen i den kommune, hvori opstillingskredsens valgsted er beliggende, er født medlem af valgbestyrelsen, ligesom han varetager hvervet som formand for denne. I Aalborg, Aarhus og Odense købstadkommuner samt Gentofte kommune udpeger kommunalbestyrelserne blandt disses egne medlemmer ved flertalsvalg formanden for valgbestyrelsen i de opstillingskredse inden for kommunerne, hvor borgmesteren ikke indtræder som medlem og formand. Valg af udsendinge til opstillingskredsens valgbestyrelse skal uopholdelig iværksættes, så snart valg er udskrevet; for de valgte udsendinge vælges stedfortrædere.

Stk. 2. Såfremt en kommunalbestyrelse skal vælge et større antal medlemmer og stedfortrædere af valgbestyrelsen (valgbestyrelserne) end kommunalbestyrelsens eget medlemsantal, vælges det overskydende antal blandt de i kommunen inden for opstillingskredsen bosatte vælgere.

Stk. 3. Når en kommune er delt mellem flere opstillingskredse, anses hver af disse dele af kommunen med hensyn til valg af medlemmer til valgbestyrelserne som en selvstændig kommune, dog at kommunalbestyrelsens valg af medlemmer og stedfortrædere til de forskellige valgbestyrelser vil være at foretage under eet.

§ 19.

Stk. 1. Valgbestyrelsens formand forestår alle forberedelser til selve valget og modtager anmeldelser af kandidater og andre til valgbestyrelsen rettede meddelelser. Han sammenkalder valgbestyrelsen til møde, så snart ske kan. Straks efter udløbet af fristen for kandidaters anmeldelse (jfr. § 25, stk. 1) indberetter valgbestyrelsen til vedkommende amtmand, hvilke kandidater der har anmeldt sig til valg i opstillingskredsen; indberetningen skal for hver kandidat indeholde de i § 25, stk. 2, omhandlede oplysninger. Så snart valgbestyrelsen fra amtmanden har modtaget underretning om samtlige i amtskredsen opstillede kandidater (§ 22), tilvejebringer den de til brug ved afstemningen fornødne stemmesedler (§ 32). Ethvert medlem af valgbestyrelsen er pligtigt at give møde og iøvrigt at udføre det valgbestyrelsens medlemmer påhvilende hverv, medmindre lovligt forfald oplyses; vedkommende stedfortræder indtræder da i valgbestyrelsen.

Stk. 2. Såfremt der for vedkommende kommune er valgt flere medlemmer af valgbestyrelsen, fordeles disse de ovennævnte forretninger imellem sig efter overenskomst.

Stk. 3. Valgbestyrelsen drager omsorg for, at alt er rede til afstemningen. Endvidere drager den omsorg for, at de originale valglisten samt de i § 11 omhandlede afskrifter af valglisten er til stede ved afstemningen; savnes nogen original valgliste, skal den tilstedeværende bekræftede afskrift benyttes. I opstillingskredse med flere kommuner træffer den de fornødne foranstaltninger gennem de for de enkelte kommuner valgte medlemmer; til disse udleveres det fornødne antal stemmesedler.

Stk. 4. Ved alle til valgbestyrelsen overladte beslutninger gør, i tilfælde af stemmelighed, formandens stemme udslaget.

Stk. 5. Det påhviler kommunalbestyrelserne at anvise lokaler til stemmeafgivningen samt

at stille det tilstrækkelige antal stemmekasser og stemmerum af den i § 31 angivne beskaffenhed til valgbestyrelsens rådighed.

§ 20.

Valgbestyrelserne i opstillingskredsene i hovedstadens område består af 5 medlemmer, som vælges henholdsvis af Københavns og Frederiksberg kommunalbestyrelser, de 2 medlemmer af vedkommende råds egen midte, de 3 andre blandt de inden for opstillingskredsen bosatte vælgere. Valgene vil være at foretage under eet for samtlige opstillingskredse i kommunen. Hver valgbestyrelse vælger selv sin formand. Formændene modtager kandidatanmeldelser og indsender indberetning herom for 1ste og 2den storkreds' vedkommende til Københavns magistrat og for 3die storkreds' vedkommende til Frederiksberg kommunalbestyrelse. Endvidere tilvejebringer formændene, når der henholdsvis fra Københavns magistrat og fra Frederiksberg kommunalbestyrelse er modtaget underretning om samtlige i storkredsen opstillede kandidater, de fornødne stemmesedler. De øvrige forberedelser til valget forestås af de i § 14 ommeldte udvalg.

§ 21.

Stk. 1. Valgbestyrelserne i opstillingskredsene fører en valg bog, hvori indføres det væsentlige indhold af alt, hvad der vedrører afstemningen, navnlig oplysning angående de modtagne kandidatanmeldelser samt om antallet af de til brug ved afstemningen tilvejebragte stemmesedler, antallet af afgivne gyldige stemmesedler, antallet af afgivne ugyldige stemmesedler, antallet af stemmer på hvert af de partier, der har kandidater på valg i opstillingskredsen, samt antallet af stemmer på hver af disse kandidater og på hver af kandidaterne uden for partierne, og hvad valgbestyrelsen har erklæret for afstemningens udfald i opstillingskredsen. Valglisten og de til bestyrelsen indkomne skrivelser fremlægges til valg bogen. Denne underskrives af valgbestyrelsen og opbevares af valgstedets kommunalbestyrelse.

Stk. 2. Senest dagen efter valgbestyrelsens opgørelse af afstemningen skal formanden for valgbestyrelsen tilstille indenrigs- og boligministeren en fuldstændig af valgbestyrelsen bekræftet udskrift af, hvad der er tilført valg bogen om den stedfundne afstemning. Til denne indberetning skal benyttes de af indenrigs- og boligministeren dertil udfærdigede skemaer.

§ 22.

Stk. 1. Inden for hver amtskreds modtager vedkommende amtmand de i § 19 omhandlede indberetninger fra valgbestyrelserne i opstillingskredsene om, hvilke kandidater der har stillet sig til valg. Endvidere modtager amtmanden de i § 25, stk. 3, omhandlede anmeldelser fra partierne. Snarest muligt efter udløbet af den for disse anmeldelser fastsatte frist gives der valgbestyrelsen i hver opstillingskreds meddelelse om, hvilke kandidater der har anmeldt sig til valg i samtlige opstillingskredse, med angivelse af, om de pågældende er godkendt af et parti og i bekræftende fald af hvilket, eller om de står uden for partierne. I meddelelsen til valgbestyrelserne opføres navnene på de kandidater, der er godkendt af et parti, som har anmeldt partiliste (jfr. § 25, stk. 3), i den på partilisten angivne rækkefølge; er ingen partiliste anmeldt, opføres kandidaternes navne i alfabetisk rækkefølge. I denne meddelelse til valgbestyrelserne angives tillige, hvilke bogstavbetegnelser der er tildelt de forskellige partier, og i hvilken rækkefølge partierne vil være at opføre på stemmesedlerne (§ 23, stk. 3, og § 32, stk. 4).

Stk. 2. Inden for storkredsene i København—Frederiksberg varetages de tilsvarende forretninger for 1ste og 2den storkreds' vedkommende af Københavns magistrat og for 3die storkreds' vedkommende af Frederiksberg kommunalbestyrelse.

IV. Valgpartier og valgkandidater.

§ 23.

Stk. 1. Når nyt almindeligt valg til rigsdagen skal foretages, meddeler rigsdagens formand senest 14 dage før valget indenrigs- og boligministeren, hvilke partier der da findes i rigsdagen. Senest kl. 22 14 dage før valgets afholdelse kan mindst 10 000 vælgere for indenrigs- og boligministeren anmelde et nyt parti til deltagelse i valget.

Stk. 2. Anmeldelse af et nyt parti skal være bilagt erklæringer fra alle de vælgere, der anmelder partiet. Formularen for erklæringen skal være godkendt af indenrigs- og boligministeren; den skal være underskrevet og dateret af vælgeren personlig, og vælgerens nummer på valglisten skal anføres behørigt attesteret af vedkommende kommunalbestyrelse. Erklæringer, der er udstedt eet år eller mere før anmeldelsen, har ikke gyldighed. En vælger kan ikke deltage i anmeldelse af mere end eet nyt parti. Anmeldelsen af et nyt parti har gyldighed i et år fra anmeldelsens dato.

Stk. 3. Indenrigs- og boligministeren tildeler ethvert af partierne (jfr. stk. 1) en bogstavbetegnelse, hvormed partierne vil være at opføre på stemmesedlerne. Det må herved have sig for øje, at de forskellige partier så vidt muligt bevarer de bogstavbetegnelser, de har haft ved tidligere offentlige valg. Snarest muligt efter udløbet af den i stk. 1 nævnte frist bringes det ved bekendtgørelse i Statstidende til almindelig kundskab, hvilke partier der efter reglerne i nærværende paragraf er berettiget til deltagelse i valget. Samtidig bekendtgøres de partierne tildelte bogstavbetegnelser.

§ 24.

Ved valg til rigsdagen kan ingen komme i betragtning til valg, som ikke selv har stillet sig i en opstillingskreds og anbefales af i det mindste 25 af opstillingskredsens vælgere som stillere. En kandidat må ikke have mere end 50 stillere.

§ 25.

Stk. 1. Skriftlig anmeldelse såvel om kandidaten som om dem, der vil understøtte hans valg, skal, underskrevet af kandidaten selv, være gjort til formanden for opstillingskredsens valgbestyrelse, jfr. §§ 18—20, senest kl. 16 10 dage, før valget finder sted. Den, der indleverer listen, har ret til på en af ham medbragt afskrift af denne at få formandens tilståelse for, at listen er indleveret, og hvornår dette er sket. Valgbestyrelsen er pligtig til på derom fremsat begæring at give oplysning om navnene på hver enkelt kandidats stillere. Det er tilladt at offentliggøre stillernes navne.

Stk. 2. I den nævnte anmeldelse gives der tillige meddelelse til valgbestyrelsen om, hvilket parti den pågældende slutter sig til, eller om han står uden for partierne. Anmeldelsen skal derhos indeholde oplysning om kandidatens fulde navn, livsstilling og bopæl. En kandidat, der ikke ønsker at blive opført på stemmesedlerne med sit fulde navn, kan i anmeldelsen tilkendegive, på hvilken måde hans navn vil være at opføre på stemmesedlerne. Såfremt en kandidat er kendt under et navn, der ikke er optaget på døbs- eller fødsels-

attest, eller som han ikke har opnået bevilling til at føre, vil et sådant navn kunne opføres på stemmesedlerne i en parentes efter kandidatens borgerlige navn.

Stk. 3. Senest kl. 16 ugedagen før valget kan i hver amtskreds (storkreds) partiet anmelde, hvilke af de opstillede kandidater det godkender som partiets kandidater; sker ingen sådan anmeldelse, betragtes de kandidater, der slutter sig til partiet, som godkendt af dette. Kandidater, der ikke godkendes af et parti, betragtes som opstillet uden for partierne. Inden samme tidsfrist kan partiet derhos anmelde en bestemt rækkefølge for de godkendte kandidater (partiliste) og derved angive, i hvilken rækkefølge de partiet tilfaldende stemmer i kredsen vil være at overføre til de forskellige kandidater (jfr. § 47). Disse anmeldelser skal ske skriftligt, i amtskredsene til vedkommende amtmand og i storkredsene i København—Frederiksberg til Københavns magistrat for 1ste og 2den storkreds' vedkommende og til Frederiksberg kommunalbestyrelse for 3die storkreds' vedkommende.

§ 26.

Kandidaten behøver ikke for valgbestyrelsen at godtgøre sin valgbarhed. Fremkommer der indsigelser eller endog beviser mod den, kan valgbestyrelsen dog ikke undslå sig for at stille kandidaten til valg.

§ 27.

Ingen må melde sig til samtidig valg i forskellige amtskredse (storkredse) eller som kandidat for mere end eet parti eller anmelde sig uden for partierne og samtidig slutte sig til et parti. Handler nogen herimod, bliver valget af den pågældende, hvis det falder på ham, ugyldigt.

V. Valget.

§ 28.

Stk. 1. I opstillingskredse, der omfatter flere kommuner eller dele af kommuner, finder afstemningen sted i hver kommune eller del af en kommune for sig.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at kommunen deles i forskellige områder til stemmesedlernes modtagelse og optælling. En sådan deling skal foretages efter kommunalbestyrelsens nærmere bestemmelse, når mindst 10 pct. af vælgerne fremsætter andragende derom. Andragendet skal være indgivet mindst $\frac{1}{2}$ år forud for valglisternes fremlæggelse.

§ 29.

Stk. 1. Afstemningen ledes af valgstyrere. I opstillingskredse, der kun har eet afstemningssted, er valgbestyrelsens medlemmer tillige valgstyrere.

Stk. 2. I opstillingskredse med flere afstemningssteder udnævner vedkommende kommunalbestyrelse, dels blandt sine egne medlemmer, dels blandt de i kommunen boende vælgere, mindst 5, højst 9 valgstyrere for hvert afstemningsområde.

Stk. 3. Valgstyrerne vælger selv deres formand. De fører en af kommunalbestyrelsen stadfæstet valgbo. Valgstyrerne er pligtige til at udføre det dem påhvillende hverv, med mindre lovligt forfald oplyses; kommunalbestyrelsen udnævner, såfremt en valgstyrer

oplyser sådant forfald, en ny valgstyrelse i vedkommendes sted. Der tilkommer valgstyrelserne og de tilforordnede vælgere, jfr. § 33, et vederlag af 25 kr. for deres virksomhed på valgdagen.

§ 30.

Stk. 1. Dagen og klokkeslettet, da afstemningen skal foregå, kundgøres af opstillingskredsens valgbestyrelse mindst een gang, senest ugedagen før valget, i de stedlige dagblade, der fortrinsvis læses i den pågældende opstillingskreds, således at bekendtgørelse sker i mindst et af hvert af de politiske hovedpartiers dagblade. Med samme varsel skal dagen og klokkeslettet for valget derhos kundgøres ved kommunalbestyrelsernes foranstaltning for hovedstadens og købstædernes (flækkernes) vedkommende ved opslag på rådhuset og i landkommunerne ved opslag på et eller flere af kommunalbestyrelsen fastsatte steder. For landkommunerne vedkommende kan kundgørelse tillige ske ved kirkestævne den sidste søndag før valgdagen.

Stk. 2. Afstemningsstederne kundgøres samtidig dermed eller såsnart derefter, som ske kan, af kommunalbestyrelsen ved opslag i kommunen og, såfremt kommunalbestyrelsen måtte finde det hensigtsmæssigt, tillige ved bekendtgørelse i dagbladene.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan vedtage forud for afstemningen at udsende valgkort til vælgerne. Valgkortene skal indeholde oplysning om vælgerens navn og adresse samt nummer på valglisten.

§ 31.

Stk. 1. Stemmeafgivningen sker i et eller flere af vedkommende kommunalbestyrelse anviste lokaler, i hvilke der skal være indrettet det fornødne antal stemmerum.

Stk. 2. Stemmerum skal være et ved opstilling eller ophængning dannet rum af en sådan beskaffenhed, at en mand kan stå oprejst deri uden at kunne ses af nogen uden for rummet værende person. Stemmerummet skal være tilstrækkeligt lyst til, at skrift tydeligt kan læses derinde; det skal være forsynet med almindelig sort blyant og en fast plade til underlag ved skrivning.

Stk. 3. Stemmekassen skal være aflåset og således indrettet, at ingen stemmeseddel kan udtages af den, uden at kassen åbnes.

§ 32.

Stk. 1. Afstemningen foregår ved afgivelse af de dertil tilvejebragte stemmesedler.

Stk. 2. Enhver stemmeseddel skal indeholde navnene (jfr. § 25, stk. 2) på samtlige i amtskredsen (storkredsen) opstillede kandidater. Såfremt der i amtskredsen (storkredsen) er opstillet 2 eller flere kandidater af samme navn, skal de pågældende kandidaters bopæl eller stilling anføres på stemmesedlen på en sådan måde, at forveksling af kandidaterne ikke vil kunne finde sted. Kandidater, der er godkendt af et parti, opføres i felter for sig, og kandidater, der står uden for partierne (jfr. § 25, stk. 2—3), opføres i et særligt felt efter de andre. Felterne anbringes på stemmesedlerne under hinanden adskilte ved tykke trykte streger. I hvert felt anføres først med fede typer partibetegnelsen; derunder, adskilt fra partibetegnelsen ved en tyk streg, anføres med halvfede typer navnet på den eller de i vedkommende opstillingskreds anmeldte kandidater, der er godkendt af partiet; under disse kandidaters navne og trykt med almindelige typer anbringes navnene på de øvrige kandidater, der er godkendt af partiet, i den rækkefølge, hvori disse er anmeldt på den i § 25, stk. 3, omhandlede partiliste, eller, hvis en sådan ikke er anmeldt, i alfabetisk rækkefølge. Er der i vedkommende opstillingskreds ikke anmeldt nogen kandidat, der er

godkendt af partiet, anbringes navnene på de i de øvrige opstillingskredse anmeldte kandidater under partibetegnelsen efter de anførte regler, alle navnene trykt med almindelige typer.

Stk. 3. I feltet for kandidater uden for partierne anbringes først med fede typer ordene „Uden for partierne“ og derefter de pågældende kandidaters navne, først med halvfede typer navnet på den eller de kandidater, der har stillet sig i opstillingskredsen, og derefter med almindelige typer de øvrige navne i alfabetisk rækkefølge.

Stk. 4. De forskellige partiers felter på stemmesedlerne anbringes i alfabetisk rækkefølge efter de partierne tildelte bogstavbetegnelser.

Stk. 5. Kandidaternes navne i felterne skal være adskilt ved en tyndere trykt streg.

Stk. 6. Har to eller flere kandidater, der er godkendt som kandidater for samme parti, anmeldt sig til valg i samme opstillingskreds, opføres på stemmesedlerne i den opstillingskreds, hvor de har stillet sig, disse kandidaters navne med halvfede typer øverst i partifeltet — under partibetegnelsen — i alfabetisk rækkefølge. Ved en klamme til venstre for navnene angives, at kandidaterne samtidig er opstillet i vedkommende opstillingskreds.

Stk. 7. Foroven på stemmesedlen yderst til højre anføres med små typer en betegnelse for den pågældende opstillingskreds.

Stk. 8. Intet andet ord eller bogstav og intet navn, tal eller tegn må være påført nogen stemmeseddel ved tryk eller ved skrift eller på anden måde, jfr. dog stk. 10.

Stk. 9. Stemmesedlerne skal ved anbragte knæk være til at sammenfolde således, at de kan afleveres af vælgerne, uden at nogen kan se, hvorledes der er stemt.

Stk. 10. Indenrigs- og boligministeren er bemyndiget til at give nærmere forskrifter med hensyn til stemmesedlernes udseende.

§ 33.

Valgstyrelserne fordeler valglisten, stemmelisterne, stemmesedlerne og stemmekasserne mellem sig og det fornødne antal tilforordnede vælgere. Kommuner, der udsender valgkort til vælgerne kan undlade at føre stemmelister, men i så tilfælde må der for de vælgere, der ved afstemningen ikke afleverer valgkort, ved valgbordet enten udskrives et valgkort med navn, adresse og valgnummer, eller de pågældende vælgers navn, adresse og valgnummer må opføres på en liste, der føres for det pågældende valgbord. For de større kommuner kan afskrifter af forskellige dele af valglisten benyttes i stedet for selve valglisten, når hver dels overensstemmelse med valglisten er bekræftet af kommunalbestyrelsen.

§ 34.

Stk. 1. I Københavns, Frederiksberg, Gentofte, Lyngby—Taaarbæk, Søllerød, Gladsaxe, Herlev, Rødovre, Hvidovre, Brøndbyvester—Brøndbyøster, Glostrup, Taarnby, Store Magleby og Dragør kommuner samt i købstæderne (flækkerne) begynder afstemningen kl. 9 og fortsættes til kl. 21, og så længe der endnu derefter indfinder sig vælgere, men sluttes, når efter kl. 21, uagtet opfordring, ingen vælger melder sig for at afgive stemme. I andre kommuner kan kommunalbestyrelsen fastsætte tilsvarende afstemningstid.

Stk. 2. I de kommuner, hvor reglen i stk. 1 ikke finder anvendelse, begynder afstemningen kl. 9 og fortsættes til kl. 13, hvorefter den udsættes til kl. 15; derefter fortsættes den til kl. 20, og så længe der endnu derefter indfinder sig vælgere, men sluttes, når efter kl. 20, uagtet opfordring, ingen vælger melder sig for at afgive stemme.

Stk. 3. Medens afstemningen er udsat, skal stemmekasser og valglistes være forvarede under behørig aflåsning og forsegling.

§ 35.

Stk. 1. Ved afstemningens begyndelse oplæser en af valgstyrene kandidaternes navne. I stemmelokalerne skal der derhos findes opslag, indeholdende navnene på samtlige anmeldte kandidater med angivelse af, hvilke af disse der er godkendt som de forskellige partiers kandidater; kandidaternes navne skal være opført i den på stemmesedlerne trykte rækkefølge. Han meddeler tillige, hvor de enkelte stemmelokaler er, og hvis der er flere sådanne, i hvilket lokale der, efter at afstemningen er tilendebragt, vil blive givet lejlighed til endnu at afgive stemmer. Der skal endvidere ved opslag gives vælgerne vejledning om, hvor de enkelte stemmelokaler findes.

Stk. 2. Forinden den første stemmeseddel nedlægges i kassen, åbner stemmemodtageren denne og viser de tilstedeværende, at den er tom, hvorpå han straks i de tilstedeværendes påsyn lukker og aflåser den samt leverer valglisteføreren nøglen.

Stk. 3. Valgret udøves ved personligt møde (jfr. dog kapitel VI). Valgstyrene kan bestemme, at der i det værelse, hvori stemmerum er anbragt, ikke under afstemningen foruden medlemmer af valgbestyrelsen, valgstyrene, listeførerne og de ved valget iøvrigt tilforordnede vælgere, må opholde sig andre end de til stemmeafgivning fremmødte — hvilke sidstnævntes tal kan begrænses, efter hvad ordenen kræver — samt kandidaterne og på hvert stede værende er pligtige at rette sig efter valgstyrenes nærmere bestemmelser.

Stk. 4. I den rækkefølge, hvori vælgerne møder, henvender de sig til valglisteføreren. Når denne har fundet vælgerens navn på valglisten, sætter han et kryds derved. I kommuner, hvor der ikke udstedes valgkort, opfører en af de tilforordnede på en liste vælgerens navn og hans løbenummer på stemmelisten. I andre kommuner drages der omsorg for, at vælgeren afleverer det ham tilsendte valgkort, eller at sådant valgkort udfærdiges og henlægges sammen med de iøvrigt modtagne. Derpå udleveres til vælgeren en stemmeseddel. Ved udleveringen til vælgeren må ingen stemmeseddel være sammenfoldet.

Stk. 5. Efter at have modtaget stemmesedlen skal vælgeren straks begive sig ind i stemmerummet, hvor ingen anden må være til stede. Her foretages afstemningen ved at mærke stemmesedlen med et kryds enten ved partibetegnelsen eller ud for navnet på den kandidat, som ønskes valgt.

Stk. 6. Ingen kan samtidig stemme for flere partiers kandidater eller for mere end en kandidat uden for partierne.

Stk. 7. Når stemmesedlen er afkrydset, sammenfolder vælgeren denne, således at det ikke af andre kan ses, hvorledes han har stemt, hvorefter hans straks nedlægger den i stemmekassen i stemmemodtagerens påsyn.

Stk. 8. Det er stemmemodtageren forbudt at gøre sig bekendt med, hvorledes en vælger har stemt.

Stk. 9. Hvis en stemmeseddel efter udlevering til vælgeren, men inden nedlægning i stemmekassen, findes ubrugelig eller af uagtsomhed bliver ubrugeliggjort, kan den pågældende vælger, når han tilfredsstillende forklarer det skete og tilbageleverer stemmesedlen, få den ombyttet.

Stk. 10. Når en vælger fremfører for valgstyrene, at han ikke er i stand til at foretage afstemningen på den foreskrevne måde, og valgstyrene skønner, at det således fremførte

er rigtigt, skal en af valgstyrene eller en dertil særlig tilforordnet vælger yde den pågældende vælger fornøden bistand ved stemmeafgivningen, hvorved da tillige de nødvendige lempelser i den foreskrevne fremgangsmåde må foretages. Vælgere, der på grund af manglende førighed eller lignende årsag ikke kan bevæge sig ind i stemmelokalet, vil således kunne afgive stemme umiddelbart uden for lokalet. Er den pågældende vælger blind eller svagsynet, kan han forlange, at der ydes ham bistand ved stemmeafgivningen enten af en af ham selv udpeget, tilstedeværende person eller af 2 af valgbestyrelsens medlemmer eller af valgstyrene eller af de tilforordnede vælgere.

§ 36.

Stk. 1. Når stemmeafgivningen er ophørt, sammenbindes i særskilte pakker: 1) de ikke udleverede stemmesedler og 2) de ved ombytning tilbageleverede stemmesedler. Valglisten, stemmelisten (de modtagne valgkort), de nævnte pakker og stemmekassen bringes derpå under behørigt opsyn til det af valgstyrene før afstemningens begyndelse for vælgerne som slutningsstemmested betegnede lokale. Her kundgøres, at afstemningen vil blive sluttet, når ingen nu er til stede, som begærer at deltage i afstemningen. De vælgere, som efter denne kundgørelse melder sig for at afgive stemme, skal have adgang dertil. Når disse stemmer er modtagne, eller når ingen efter den skete kundgørelse melder sig, afgiver valgstyrene og medhjælperne deres egne stemmer.

Stk. 2. Afstemningen på slutningsstemmestedet foregår på samme måde som i de enkelte stemmelokaler, kun at vælgerne fra samtlige valglistes kan betjenes med eet stemmerum, og at valgstyrene bestemmer, hvem der til ethvert tidspunkt skal betjene valgliste m. v.

Stk. 3. Når valgstyrene og deres medhjælpere har stemt, underskriver hver valglistefører sin valgliste, og eventuelt hver stemmelistefører sin stemmeliste, hvorpå disse lister såvel som valgkortene, stemmekasserne, nøglerne hertil og pakkerne med de ikke nedlagte stemmesedler, afgives til valgstyrene, som da kundgør, at afstemningen er sluttet.

§ 37.

Stk. 1. Valgstyrene og medhjælperne udtager derefter stemmesedlerne af stemmekasserne og blander dem. En stemmeseddel er ugyldig, 1) når det ikke med sikkerhed fremgår, hvilket af partierne eller hvilken kandidat uden for partierne vælgeren har villet give sin stemme, 2) når beskaffenheden af stemmesedlen giver grund til at antage, at stemmesedlen ikke er en af de tilforordnede udleveret og på valgstedet afkrydset stemmeseddel, 3) når der på stemmesedlen findes skrevet, tegnet eller på anden måde anbragt noget, hvorved det findes forsætligt tilkendegivet, hvem den stemmende er, eller der overhovedet ved en behandling udover den af stemmeafgivningen følgende findes forsætligt af vælgeren at være givet stemmesedlen et særpræg.

Stk. 2. Valgstyrene og medhjælperne optæller, hvor mange stemmer der ved afstemningen er afgivet for hvert af de på stemmesedlerne opførte partier og for hver kandidat uden for partierne. En stemmeseddel er afgivet for det parti, i hvis felt på stemmesedlen de kandidater er opførte, ved hvis navn eller ved hvis partibetegnelse vælgeren har sat kryds. Optællingen sker, efterhånden som stemmesedlerne fremtages, derved, at en af valgstyrene oplæser, for hvilket parti eller for hvilken kandidat uden for partierne stemmesedlen er afgivet, medens samtidig to valgstyrene eller medhjælpere optegner, hvor mange stemmer der er tilfaldet hvert parti eller hver kandidat uden for partierne. De oplæste stemmesedler henlægges i bunker for sig. Når virksomheden med stemmesedlernes

optælling fordeles mellem forskellige af medlemmerne, opgør valgstyrene det samlede tal efter de særskilte optællinger.

Stk. 3. I opstillingskredsene i hovedstadens område, og hvor det iøvrigt på grund af antallet af afgivne stemmer skønnes at være hensigtsmæssigt, foregår optællingen efter nedenstående regler.

Stk. 4. Til at bistå ved optællingen udnævner formanden for valgstyrene det fornødne antal af tilfornordnede vælgere og fordeles dem i så mange grupper, som han skønner hensigtsmæssigt. For hver af disse træder en af valgstyrene eller en tilfornordnet vælger til som leder. Når stemmesedlerne er udtaget af stemmekasserne og blandet, fordeles de blandt de enkelte grupper. Lederen oplæser dem og henlægger dem således, at stemmesedler, afgivne for samme parti eller for samme kandidat uden for partierne, samles i bunker for sig. Under oplæsningen optegner to af de tilfornordnede vælgere i hver gruppe, hvor mange stemmer der er faldet på hvert af partierne eller på de uden for partierne opstillede kandidater, medens en tredje af de tilfornordnede vælgere kontrollerer oplæsningens rigtighed. Hvor der i noget tilfælde er tvivl om stemmesedlens gyldighed eller om, på hvilket parti der er stemt, oplæses stemmesedlen ikke, men lægges foreløbig til side. Formanden deltager ikke personlig i denne del af optællingen, men påser, at denne foregår behørigt i de forskellige grupper.

Stk. 5. Når oplæsningen i den enkelte gruppe er endt, undersøger lederen, om de to tilfornordnede optegnelser stemmer overens, og om det antal stemmer, der ifølge disse er faldet på hvert parti eller på hver kandidat uden for partierne, svarer til antallet af de henlagte stemmesedler. Er optællingen således befundet rigtig, underskriver de tilfornordnede de af dem førte lister, og disse tilligemed de tvivlsomme stemmesedler afgives af lederen til formanden.

Stk. 6. Valgstyrene afgør derpå, om de tvivlsomme stemmesedler skal anses for gyldige eller ej, og anfører, forsåvidt nogen af disse kasseres, grunden hertil i valgbogen. Endelig opgøres resultatet ved sammenlægning af de enkelte gruppers opgørelser og ved til disse at lægge de af valgstyrene godkendte tvivlsomme stemmesedler.

§ 38.

Stk. 1. Når stemmeoptællingen, der foregår offentligt, er tilendebragt, indføres resultatet i valgbogen, der underskrives af valgstyrene, og udfaldet kundgøres for de tilstedeværende. Hvis der er flere afstemningssteder i opstillingskredsen, gives snarest muligt (telegrafisk eller telefonisk) meddelelse om udfaldet til formanden for opstillingskredsens valgbestyrelse.

Stk. 2. Når formanden for opstillingskredsens valgbestyrelse har modtaget indberetninger fra samtlige afstemningssteder i kredsen, sammentælles de indberettede stemmetal, og der sendes ufortøvet telegrafisk meddelelse til indenrigs- og boligministeren om, hvor mange stemmer der i hele opstillingskredsen er afgivet for hvert parti og for hver kandidat uden for partierne.

§ 39.

Stk. 1. Senest dagen efter, at afstemningen har fundet sted, samles valgbestyrelsen på kredsens valgsted (§ 17, stk. 3) til endelig opgørelse af stemmeafgivningens udfald. De for vedkommende kommuner valgte medlemmer af valgbestyrelsen medbringer afskrift af kommunernes (afstemningsområdernes) valgbøger, de i § 36, stk. 1, under 1 og 2 nævnte pakker, de af stemmekasserne udtagne stemmesedler samt de benyttede valglister og stemmelister (valgkort).

Stk. 2. Særskilt for hver kommune (afstemningsområde) foretager valgbestyrelsen en fornyet optælling og bedømmelse af de afgivne stemmesedler efter reglerne i § 37. Resultaterne af den foretagne optælling indføres i det dertil indrettede skema i valgbogen, og ved sammentælling findes derefter, hvor mange stemmer der i hele opstillingskredsen er tilfaldet hvert enkelt parti og hver kandidat uden for partierne. Resultatet indføres i valgbogen og kundgøres for de tilstedeværende.

Stk. 3. Valgbestyrelsen foretager derefter for opstillingskredsen som helhed en opgørelse af, hvor mange af de afgivne stemmer der skal henføres til hver enkelt kandidat; opgørelsen foretages særskilt for hvert parti efter følgende regler:

- a) Personlige stemmer: Har vælgeren sat kryds ud for navnet på en kandidat eller såvel ud for navnet på en kandidat som ud for partibetegnelsen for det parti, denne tilhører, og iøvrigt ikke foretaget afmærkning på stemmesedlen, anses stemmesedlen som afgivet for denne kandidat.
- b) Partistemmer: Har vælgeren sat kryds ud for partibetegnelsen eller ud for navnene på flere kandidater eller anbragt kryds over hele partifeltet eller iøvrigt foretaget afkrydsning på en sådan måde, at det ikke med sikkerhed fremgår, hvilken af partiets kandidater vælgeren har villet give sin stemme, anses stemmesedlen som afgivet for partiet (partistemme) og henføres til opstillingskredsens af partiet godkendte kandidat. Er der i samme opstillingskreds opstillet to eller flere af partiet godkendte kandidater, fordeles partistemmerne mellem disse kandidater i forhold til deres personlige stemmetal i henhold til bestemmelsen under a). Ved stemmeoverføring i henhold til § 47 anvendes tilsvarende fremgangsmåde. Er der i stor- eller amtskredsen opstillet flere af partiet godkendte kandidater, men ingen i vedkommende opstillingskreds, opføres de heromhandlede stemmesedler som „Andre partistemmer“.

Stk. 4. Valgbestyrelsen kan ikke forkaste stemmer, fordi disse falder på personer, om hvis valgbarhed der kan rejses tvivl, men sådanne spørgsmål bliver i fornødent fald at afgøre af rigsdagen.

Stk. 5. Resultatet af den foretagne opgørelse indføres i valgbogen i det dertil indrettede skema.

§ 40.

Stk. 1. Valgbogen underskrives af hele valgbestyrelsen. Valglisten tilbageleveres til vedkommende kommuner. Stemmelisterne (valgkortene) vedlægges valgbogen. Formanden lader i særskilte pakker sammenbinde 1) de i § 36, stk. 1, under 1 og 2 nævnte arter af stemmesedler, 2) de af stemmekasserne udtagne ugyldige stemmesedler, 3) de gyldige stemmesedler, således at de for de forskellige kandidater afgivne stemmesedler samles i pakker for sig. Efter at hver pakke er betegnet efter sit indhold, forsegles den. Disse pakker vedlægges valgbogen, men de deri indeholdte stemmesedler opbevares kun, indtil et år er gået, uden at der i anledning af afstemningen er gjort retligt ansvar gældende imod nogen. Derefter skal de tilintetgøres.

Stk. 2. Formanden tilstiller derpå senest dagen efter opgørelsen indenrigs- og boligministeren den i § 21, stk. 2, omhandlede udskrift af valgbogen.

Stk. 3. Hver af de opstillede kandidater har ret til selv tilligemed 2 af ham til formanden for valgbestyrelsen opgivne vælgere at overvære opgørelsen af afstemningens udfald.

§ 41.

De ved rigsdagsvalget på Færøerne og i Grønland afgivne stemmer medregnes ikke ved fordelingen af tillægsmandaterne.

§ 42.

Stk. 1. Når indenrigs- og boligministeren har modtaget de i § 21, stk. 2, omhandlede udskrifter af opstillingskredsens valgbøger, lader han opgøre, hvor mange kredsmandater der efter den stedfundne afstemning tilkommer hvert parti og kandidaterne uden for partierne i hver stor- og amtskreds.

Stk. 2. På grundlag af valgbestyrelsernes stemmoptællinger sammentælles — særskilt for hver amtskreds (storkreds) — de stemmer, der er tilfaldet hvert parti i samtlige amtskredsens (storkredsens) opstillingskredse, og på tilsvarende måde sammentælles de på hver kandidat uden for partierne i hver amtskreds (storkreds) faldne stemmer. Hvert af de ved sammentællingen fremkomne stemmetal divideres med 1,4 — 3 — 5 — 7 o. s. v., indtil der for hvert stemmetal er foretaget et antal divisioner så stort som det antal mandater, der i det højeste kan ventes at tilfalde vedkommende parti eller vedkommende kandidat uden for partierne. Den største af de således fremkomne kvotienter giver det parti (eller den kandidat uden for partierne), den er tilfaldet, ret til det første mandat i amtskredsen (storkredsen), den næststørste kvotient giver ret til det andet mandat og således fremdeles, indtil det antal mandater, der tilkommer kredsen, er fordelt mellem partierne og kandidaterne uden for partierne.

§ 43.

Stk. 1. Derefter opgøres, hvor mange stemmer der er faldet på hvert af de partier, som er kundgjort i overensstemmelse med § 23, sidste stykke, og som enten har opnået mindst eet kredsmandat eller i landet som helhed har opnået mindst 60 000 stemmer eller inden for hvert enkelt af de tre områder har opnået mindst lige så mange stemmer, som det gennemsnitlige antal gyldige stemmer, der i området taget som en helhed er afgivet pr. kredsmandat. Det samlede stemmetal for disse partier divideres med et tal, der er lig summen af de kredsmandater, der er tilfaldet disse partier i henhold til § 42, og tillægsmandaterne. Med det herved fremkomne tal divideres partiernes stemmetal, og ved denne beregningsmåde udfindes det, hvor mange af de nævnte mandater hvert parti i forhold til stemmetal er berettiget til. Hvis de ved divisionen fremkomne kvotienter ikke er hele tal og derfor, når brøkerne bortkastes, tilsammen ikke giver det hele antal mandater, forhøjes de største brøker, indtil antallet er nået (den største brøks metode).

Stk. 2. Såfremt intet parti har opnået flere kredsmandater end det samlede mandattal, som partiet i henhold til stk. 1 er berettiget til, er fordelingen i stk. 1 endelig, idet de enkelte partier tilkommende tillægsmandater udfindes som forskellen mellem partiets samlede mandattal og dets kredsmandater.

Stk. 3. Hvis et parti har opnået flere kredsmandater end det samlede mandattal, som partiet i henhold til stk. 1 er berettiget til, foretages en ny beregning, hvor der bortses fra partier, som har opnået et antal kredsmandater lig med eller større end det samlede mandattal, som de er berettiget til i henhold til stk. 1. For de partier, der herefter kommer i betragtning, foregår fordelingen af mandaterne efter tilsvarende regler som i stk. 1, og antallet af tillægsmandater, der tilfalder de enkelte partier, bestemmes på tilsvarende måde som anført i stk. 2. Skulle noget af de heromhandlede partier herved opnå flere mandater, end det i henhold til fordelingen i stk. 1 er berettiget til, får partiet tildelt det i henhold til stk. 1 beregnede mandattal, og der foretages en ny fordeling af de resterende mandater på de øvrige partier efter tilsvarende regler som i stk. 1 og 2 anført.

§ 44.

Fordelingen på områderne og amtskredsene (storkredsene) af de 40 tillægsmandater sker på følgende måde:

- 1) For hvert af de partier, der ifølge § 43 skal have tillægsmandater, opgøres, hvor mange stemmer partiet har fået i hvert af de 3 områder.
- 2) Hvert af disse stemmetal divideres derpå med tallene 1—3—5—7 o. s. v. Af de herved fremkomne kvotienter udelades for hvert parti så mange af de største, som vedkommende parti ifølge § 42 har fået tildelt kredsmandater i vedkommende område.
- 3) Efter de øvrige kvotienter foretages fordelingen af tillægsmandaterne således, at den største af kvotienterne giver det parti og det område, den er tilfaldet, ret til det første tillægsmandat, den næststørste kvotient giver det parti og det område, den er tilfaldet, ret til det andet tillægsmandat, og så fremdeles. Når et parti eller et område har fået det antal tillægsmandater, som det skal have, jfr. §§ 43 og 17, kommer partiet eller området ikke videre i betragtning ved fordelingen, men denne foretages da for de øvrige partier og for de andre områder, indtil samtlige tillægsmandater er fordelt. Hvis et til tillægsmandater berettiget parti, der ikke har fået stemmer i alle 3 områder, ved denne fordeling ikke kan få tildelt tillægsmandater, bliver disse forudsat at tildele partiet i de områder, hvori der er afgivet stemmer for det.
- 4) Inden for de tre områder fordeles det antal tillægsmandater, som hvert parti har fået, på amtskredsene (storkredsene) på følgende måde: partiets stemmetal i de forskellige amtskredse (storkredse) divideres med tallene 1—4—7—10 o. s. v. Af de herved fremkomne kvotienter udelades i hver amtskreds (storkreds) så mange af de største, som partiet har opnået kredsmandater. Det første tillægsmandat tilfalder den amtskreds (storkreds), der herefter har den største kvotient. Det næste tillægsmandat tilfalder den kreds, der har den næststørste kvotient, og så fremdeles, indtil det partiet i området tilkommende antal tillægsmandater er fordelt.

§ 45.

Når det på den i §§ 42—44 foreskrevne måde er opgjort, hvorledes kreds- og tillægsmandaterne fordeles sig på partierne — og kandidaterne uden for partierne — i amtskredsene (storkredsene), lader indenrigs- og boligministeren på grundlag af den i henhold til § 39 stedfundne optælling af kandidaternes stemmetal foretage en opgørelse af, hvilke kandidater der har opnået valg.

§ 46.

Særskilt for hver amtskreds (storkreds) og særskilt for hvert parti foretages en sammentælling af det antal stemmer, hver kandidat har fået, jfr. § 39, stk. 3. Stemmer, der er afgivet for partiet, men ikke kan henføres til en bestemt kandidat (§ 39, stk. 3, b), opføres som „Andre partistemmer“. Ligeledes sammentælles de for kandidater uden for partierne afgivne stemmer. Opgørelsen af, hvilke kandidater der har opnået valg, foretages på den i §§ 47 og 48 beskrevne måde.

§ 47.

Stk. 1. Hvis partiet har anmeldt partiliste i kredsen (§ 25, stk. 3), foretages opgørelsen på følgende måde:

- 1) Samtlige for partiet afgivne stemmer i amtskredsen (storkredsen) divideres med et tal, der er een større end det antal mandater (kreds- og tillægsmandater), der er tilfaldet partiet i kredsen. Det fremkomne tal, forhøjet til det nærmest større hele tal, er partiets fordelingsstal i kredsen.

- 2) Har en kandidat efter den i henhold til § 46 foretagne opgørelse opnået et stemmetal, der er lig med eller større end fordelingsstallet, er han valgt til medlem af rigsdagen; har flere kandidater opnået fordelingsstallet, er den kandidat, der har fået flest stemmer, valgt først.

Det antal stemmer, som den førstvalgte kandidat har opnået ud over fordelingsstallet, overføres til partilistens ikke-valgte kandidater på følgende måde:

Det beregnes, hvor stor en brøkdelen af de den valgte kandidat tilfaldne stemmer, der skal overføres. Af de stemmer, der er tilfaldet kandidaten i de forskellige opstillingskredse, beregnes den tilsvarende andel af stemmer, og disse stemmer anses for faldne på den ikke-valgte kandidat, der står øverst på stemmesedlen i vedkommende opstillingskreds, jfr. § 39. Hvis efter denne stemmeoverføring nogen kandidat opnår fordelingsstallet eller flere stemmer, er han valgt. Derefter overføres på tilsvarende måde eventuelt stemmeoverskud for den kandidat, der er valgt som nr. to, og så fremdeles.

- 3) Hvis det ikke på denne måde er muligt at få valgt alle de kandidater, der tilkommer partiet i kredsen, overføres derefter de stemmer, som kandidaten med det laveste stemmetal har opnået, til de øvrige ikke-valgte kandidater således, at de stemmer, som han har fået i de forskellige opstillingskredse, tillægges den ikke-valgte kandidat, der her står øverst på stemmesedlen. De stemmer, han har opnået i den kreds, hvori han selv var opstillet, samt de til ham overførte stemmer (jfr. 2)), tilfalder den næste ikke-valgte kandidat på stemmesedlen.

Opnår nogen kandidat herefter fordelingsstallet, er han valgt, og med stemmeoverskudet forholdes som under 2) beskrevet.

- 4) Hvis endnu ikke alle valg er afgjort, overføres de stemmer, som kandidaten med det nu laveste stemmetal har, på den under 3) beskrevne måde, og således fortsættes, indtil der kun er så mange, ikke-valgte kandidater tilbage, som det endnu tilkommer partiet at få valgt. Uanset at fordelingsstallet ikke er nået, erklæres da de pågældende kandidater for valgt i rækkefølge efter stemmetallenes størrelse.

Stk. 2. Har et parti ikke anmeldt partiliste (§ 25, stk. 3), erklæres de kandidater, der har fået flest stemmer, for valgt i det antal, hvori der er tilfaldet partiet mandater i kredsen.

§ 48.

Kandidater uden for partierne, der i henhold til beregningen efter § 42, stk. 2, har opnået det fornødne stemmetal, erklæres for valgt uden for partierne.

§ 49.

Stk. 1. Når den ved indenrigs- og boligministerens foranstaltning stedfundne opgørelse af, hvilke kandidater der har opnået valg, er tilendebragt, udfærdiger indenrigs- og boligministeren valgbreve for de pågældende.

Stk. 2. Valgbrev tilstilles den valgte, selvom der kan rejses tvivl om vedkommendes valgbarhed, idet sådanne spørgsmål i fornødent fald afgøres af rigsdagen.

§ 50.

Stk. 1. Indenrigs- og boligministeren lader udarbejde en liste over de ikke-valgte kandidater, der i påkommende tilfælde er berettigede til som stedfortrædere at indtræde i rigsdagen. Hvor partiliste har været anmeldt, dannes stedfortræderlisten på følgende

måde: Kandidater, hvis stemmer ikke kom til overføring (§ 47, stk. 1, under 3) og 4)), opføres først på listen i rækkefølge efter størrelsen af de stemmetal, de pågældende har opnået, efter at den sidst valgte kandidats stemmeoverskud er overført; derefter opføres de kandidater, hvis stemmer kom til overføring, således at den kandidat, hvis stemmer sidst kom til overføring, opføres først og således fremdeles. Har partiliste ikke været anmeldt, opføres kandidaterne som stedfortrædere i rækkefølge efter stemmetallenes størrelse.

Stk. 2. Listen udarbejdes særskilt for hvert område og for hvert parti i dette. Inden for områderne opføres de enkelte amtskredse (storkredse) i den rækkefølge, der i henhold til bestemmelserne i § 44, nr. 4, angiver deres berettigelse til at få tillægsmandat tildelt, hvis der var tilfaldet partiet tillægsmandat eller flere sådanne, end partiet opnåede ved valget.

§ 51.

En stedfortræder tager sæde i rigsdagen, når et rigsdagsmedlem ophører at være medlem, og iøvrigt efter de i rigsdagens forretningsorden fastsatte bestemmelser.

§ 52.

Stk. 1. Såfremt der ved mandatledighed ikke findes nogen stedfortræder for vedkommende parti inden for den pågældende stor- eller amtskreds, overføres mandatet til den stor- eller amtskreds inden for området, som er nærmest berettiget til dette, jfr. § 50, stk. 2.

Stk. 2. Findes der ikke i området nogen stedfortræder for vedkommende parti, overføres mandatet til den stor- eller amtskreds inden for de to andre områder, taget under eet, som efter en af indenrigs- og boligministeren efter reglerne i § 44, nr. 4, foretagen beregning er nærmest berettiget til dette. Mandatet tilfalder den ikke-valgte kandidat i den pågældende stor- eller amtskreds, som ifølge den i § 50 omhandlede liste har nærmest krav derpå.

§ 53.

Indenrigs- og boligministeren tilstiller rigsdagen ved dens sammentræden:

- 1) De fra opstillingskredsens valgbestyrelser modtagne udskrifter af valgbøgerne (jfr. § 21, stk. 2).
- 2) De i overensstemmelse med §§ 42—44 foretagne beregninger af kreds- og tillægsmandaternes fordeling.
- 3) Den i overensstemmelse med §§ 45—48 foretagne opgørelse af, hvilke kandidater der har opnået valg.
- 4) De i § 50 omhandlede lister over stedfortrædere.

§ 54.

Stk. 1. Bliver afstemningen i en opstillingskreds kendt ugyldig af rigsdagen, udsættes godkendelsen af kandidaterne i den stor- eller amtskreds, hvortil den pågældende opstillingskreds hører, idet dog vedkommende kandidater foreløbig betragtes som lovligt valgte, og godkendelsen af tillægsmandaterne har i så fald kun foreløbig gyldighed. Når omvalg har fundet sted, foretages en ny opgørelse over fordelingen af tillægsmandaterne.

Stk. 2. Rigsdagen afgør, om de af indenrigs- og boligministeren indsendte beregninger (jfr. § 53) skal godkendes, eller om der skal foretages nye beregninger, og da i hvilket omfang.

Stk. 3. Hvis et valg er faldet på en ikke valgbar person, bestemmer rigsdagen, hvad der i den anledning vil være at foretage.

VI. Stemmeafgivning ved indsendelse af stemmeseddel.

§ 55.

Vælgere, som på grund af ophold uden for den kommune, hvor de er opført på valglisten, vil være forhindret i at indfinde sig på afstemningsstedet inden for de for afstemningen fastsatte tidsfrister, kan ved rigsdagsvalg indsende deres stemmeseddel efter de i §§ 56—65 indeholdte regler.

§ 56.

Stk. 1. Søfolk og personer ansat ved fyrvæsenet kan stemme på vedkommende skib eller på vedkommende fyr, jfr. § 58, når de opfylder den i § 55 omhandlede betingelse for sådan stemmeafgivning.

Stk. 2. Andre vælgere, som er omfattet af bestemmelserne i § 55, og som opholder sig uden for landets grænser, kan stemme på et dansk konsulat eller gesandtskab i udlandet, jfr. § 58, eller hos en af indenrigs- og boligministeren bemyndiget.

Stk. 3. Øvrige vælgere, som er omfattet af bestemmelserne i § 55, kan stemme på et folke-register her i landet, jfr. § 58. Stemmeafgivningen kan ske også i den kommune, hvor vælgeren er opført på valglisten.

Stk. 4. For de vælgere, der afgiver stemme her i landet, finder afstemningen sted de 3 sidste søgndage før valgets afholdelse. For de vælgeres vedkommende, der afgiver stemme på Færøerne, i Grønland eller i udlandet, må stemmesedlen tidligst være afgivet 3 måneder før valgets afholdelse.

Stk. 5. Såsnart valg til rigsdagen er udskrevet, underrettes de danske konsulter (vicekonsulter) i udlandet — om fornødent telegrafisk — derom, med anmodning om på forespørgsel at underrette danske valgberettigede om valgets udskrivning og om dagen for dets afholdelse.

§ 57.

Stk. 1. De til denne form for stemmeafgivning nødvendige stemmesedler med dertil hørende særskilte konvolutter samt blanketter til følgebrev og omslag, hvori følgebrev og konvolutter med stemmesedlen skal sendes til kommunalbestyrelsen, tilvejebringes ved indenrigs- og boligministerens foranstaltning for statens regning. De skal tillige med en vejledning til brug ved stemmeafgivningen kunne fås udleveret hos folkeregistrene, toldvæsenet og de danske konsulter (vicekonsulter) i udlandet og bør såvidt muligt altid findes ombord i danske skibe.

Stk. 2. Stemmesedlerne skal være af hvidt papir, påtegnet ordet „Stemmeseddel“ på begge sider, men iøvrigt uden påtegning eller afmærkninger af nogen art. Konvolutterne skal være uigennemsigtige og af en sådan størrelse, at de fuldstændig dækker stemmesedlen. Omslagene skal på forsiden være påtrykt angivelse af, at de indeholder en stemmeseddel, og på bagsiden være forsynet med en rubrik, hvor vælgeren angiver sit navn og bopæl i den kommune, hvori han er opført på valglisten.

§ 58.

Stk. 1. Stemmeafgivningen er kun gyldig, når den sker ved benyttelse af de af indenrigs- og boligministeren godkendte stemmesedler, følgebrev og omslag. Stemmeafgivningen foregår ved, at vælgeren henvender sig til en af de nedenfor i stk. 2 omhandlede personer. Efter at have forevist fornøden legitimation får han udleveret en stemmeseddel med tilhørende konvolut, følgebrev og omslag. På stemmesedlen anfører han straks efter modtagelsen og

uden overværelse af andre enten navnet på en af de personer, der stiller sig til valg i den amts- eller storkreds, hvor han er opført på valglisten, evt. med tilføjelse af partibetegnelsen, eller navnet på et af de partier, der har kandidater på valg i kredsen. Umiddelbart efter at vælgeren har stemt, indlægger han uden at give nogen adgang til at se, hvorledes han har stemt, stemmesedlen i den dertil bestemte særlige konvolut og tilklæber denne.

Stk. 2. Det i § 57, stk. 1, omhandlede følgebrev udfyldes straks, efter at stemmesedlen er indlagt i konvolutter. Følgebrevet skal indeholde:

1. en erklæring om, at vælgeren selv frivilligt og uden overværelse af andre har udfyldt stemmesedlen, lagt den i konvolutter og tilklæbet denne. Forsåvidt stemmeafgivningen sker i den kommune, hvor vælgeren er opført på valglisten, skal vælgeren tillige afgive en erklæring på tro og love om, at han på valgdagen opholder sig uden for kommunen. Vælgerens underskrift på følgebrevet skal finde sted i overværelse af vedkommende folkeregisterfører eller dennes stedfortræder, henholdsvis vedkommende konsulatsejersmand, føreren af vedkommende skib eller dennes stedfortræder eller en tjenestemand ved fyrvæsenet eller en af indenrigs- og boligministeren dertil bemyndiget. Følgebrevet skal angive datoen for underskriften og vælgerens fulde navn, stilling og bopæl i den kommune, hvori han er opført på valglisten,
2. en attest udstedt af den, over for hvem stemmeafgivning har fundet sted, med bevidnelse af, at underskriften er ægte og skrevet på den tid og det sted, som vælgeren har angivet, samt med bevidnelse af, at stemmeafgivningen har fundet sted uden overværelse af andre. Attesten må være underskrevet af den pågældende egenhændigt og med angivelse af fulde navn, stilling og bopæl.

Stk. 3. Det påhviler de i stk. 2 omhandlede personer at påse, at udleverede stemmesedler m. v. straks anvendes og tilbageleveres i overensstemmelse med §§ 58 og 59. Forsømmelse heraf straffes efter § 79.

§ 59.

Når vælgeren har stemt, og følgebrevet er behørigt udfyldt og attesteret, indlægger han konvolutter med stemmesedlen og følgebrevet i det dertil bestemte omslag, som han tilklæber, frankerer og adresserer til kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor han er opført på valglisten. Endvidere udfylder han den på omslagets bagside anbragte rubrik med tydelig angivelse af sit navn og sin bopæl i den nævnte kommune. Omslaget afleveres endelig til den, over for hvem stemmeafgivningen har fundet sted. Denne foranlediger herefter uden unødigt ophold omslaget indsendt til vedkommende kommunalbestyrelse. Stemmeafgivningen må ske så betids, at kommunalbestyrelsen kan drage omsorg for, at omslaget er fremme hos vedkommende valgbestyrelse eller valgstyrelse i god tid inden afstemningens påbegyndelse.

§ 60.

Kommunalbestyrelserne samler de indsendte omslag og indfører afsenderens navn og bopæl samt tidspunktet for omslagets modtagelse i en bog, der er indrettet efter et af indenrigs- og boligministeren foreskrevet skema. De indsendte omslag nummereres og sendes uåbnede til valgbestyrelsen, eller, såfremt kommunen er delt i flere afstemningsområder, til valgstyrelserne for det område, hvor vedkommende vælger efter den på omslaget angivne bopæl er stemmeberettiget. Omslagene skal være valgbestyrelsen eller valgstyrelserne i hænde inden afstemningens påbegyndelse.

§ 61.

Stk. 1. Inden afstemningens påbegyndelse åbnes de modtagne omslag af valgbestyrelsen (valgstyrene), der for hvert enkelt af omslagene undersøger, om den person, fra hvem det hidrører, er opført på valglisten, og i bekræftende fald straks sætter et kryds ved vælgerens navn på valglisten samtidig med, at hans navn og valglistennummer opføres på stemmelisten eller valgkort udfærdiges, jfr. § 33.

Stk. 2. Viser det sig ved den nævnte undersøgelse, af den pågældende ikke er valgberettiget, eller oplyses det, at han inden valgdagen er afgået ved døden, lægges den uåbnede konvolut tillige med følgebrevet påny ind i omslaget, og dette kommer ikke videre i betragtning. Det samme gælder, når omslaget indeholder andet eller mere end eet følgebrev og en konvolut, eller der efter beskaffenheden af omslaget, følgebrevet eller konvolutten er grund til at antage, at de ikke hører til de ved indenrigs- og boligministerens foranstaltning tilvejebragte, eller at der ved deres udfyldning, attestation, underskrift eller indsendelse ikke er gået frem som foreskrevet.

Stk. 3. De konvolutter, som herefter kommer i betragtning, opbevares, hver enkelt sammen med det tilhørende følgebrev og omslag, indtil afstemningen er afsluttet. Konvolutterne nedlægges derefter i en stemmekasse og blandes mellem de øvrige stemmesedler og åbnes først, når det for optællingens skyld er nødvendigt.

Stk. 4. Omslag, som modtages af valgbestyrelsen (valgstyrene) efter afstemningens påbegyndelse, henlægges uåbnede og kommer ikke videre i betragtning.

Stk. 5. Ved den i henhold til § 39 stedfindende opgørelse skal såvel omslag og følgebrev som konvolutter og stemmesedler være til stede.

§ 62.

De omhandlede stemmesedler er ugyldige:

1. når det ikke med sikkerhed kan afgøres, enten hvilken af kandidaterne eller hvilket af partierne, vælgeren har villet give sin stemme,
2. når en konvolut indeholder andet eller mere end en stemmeseddel,
3. når der efter beskaffenheden af en stemmeseddel er grund til at antage, at den ikke hører til de ved indenrigs- og boligministerens foranstaltning tilvejebragte, eller at der ved dens udfyldning ikke er gået frem som i denne lov foreskrevet.

§ 63.

Det påhviler danske skibsførere (skibschefer), konsulatembedsmænd samt folke-registerførere og kommunalbestyrelsesmedlemmer uopholdeligt at meddele underretning til vedkommende kommunalbestyrelse, såsnart de erfarer, at nogen, som har afgivet stemme efter de ovenfor nævnte regler, er afgået ved døden inden valgets afslutning.

§ 64.

Stk. 1. Skibsføreren på dansk skib skal sørge for, at der om bord findes et eksemplar af denne lov, samt at der i mandskabets opholdsrum findes opslået et af indenrigs- og boligministeriet affattet uddrag af reglerne om stemmeafgivning ved indsendelse af stemmeseddel. Endvidere skal skibsføreren på dansk skib eller hans stedfortræder om bord, så snart det kommer til deres kundskab, give mandskabet underretning om, når valg til rigsdagen eller folkeafstemning finder sted, og de må, såfremt de pr. post eller anden befordring er i stand til at afsende stemmeseddel rettidig, ikke nægte deres medvirken ved stemme-

afgivningen, alt forudsat at ikke tvingende og uopsættelige skibsforretninger er til hinder derfor. Overtrædelser af disse bestemmelser straffes med bøder.

Stk. 2. Bekendtgørelsesmåden i søværnets skibe fastsættes af forsvarsministeren.

Stk. 3. Det omhandlede uddrag skal også stadig findes på ethvert dansk konsulatskontor.

§ 65.

For udfærdigelse af attester, påtegninger og bevidnelser, som afgives efter de her nævnte regler, ydes ingen betaling.

VII. Folkeafstemninger.

§ 66.

Når en trediedel af rigsdagens medlemmer i overensstemmelse med reglerne i grundlovens § 42 begærer folkeafstemning om et lovforslag eller en stadfæstet lov, meddeler rigsdagens formand statsministeren og indenrigs- og boligministeren, at sådan folkeafstemning skal foretages.

§ 67.

Stk. 1. Lovforslaget eller loven vil ved statsministerens foranstaltning være at bekendtgøre i statstidende med meddelelse om, på hvilken dag folkeafstemning vil finde sted. Afstemningen afholdes tidligst 12 og senest 18 søgnedage efter bekendtgørelsen.

Stk. 2. Iøvrigt kundgøres dagen og klokkeslettet, da afstemningen skal foregå, i overensstemmelse med reglerne i § 30.

§ 68.

Stk. 1. Berettigede til deltagelse i folkeafstemningen er alle, der opfylder betingelserne for valget til rigsdagen og er opført på de til valg til rigsdagen udarbejdede valglisten.

Stk. 2. Dersom der tidligere i årets løb har været foretaget valg eller folkeafstemning, skal kommunalbestyrelsen drage omsorg for, at der til brug ved folkeafstemningen foreligger fuldstændige valglisten, jfr. § 16.

§ 69.

Folkeafstemningen foregår i de samme afstemningsområder som afstemningen ved valg til rigsdagen og ledes af opstillingskredsens valgbestyrelse og valgstyrene. Kommunalbestyrelserne anviser lokaler til stemmeafgivningen og tilvejebringer stemmerum og stemmekasser som foreskrevet ved valg til rigsdagen. Tiden for stemmeafgivningens begyndelse og afslutning fastsættes som foreskrevet ved rigsdagsvalg.

§ 70.

Afstemningen foregår skriftligt ved afgivelse af en dertil indrettet stemmeseddel, der tilvejebringes ved valgbestyrelsens foranstaltning. På stemmesedlen skal ordene „Ja“ og „Nej“ være tydeligt trykte over hinanden, adskilte ved en trykt vandret streg. På stemmesedlen skal endvidere være trykt afstemningens år og dag samt opstillingskredsens betegnelse. Intet andet navn eller ord og intet tal eller tegn må være påført nogen stemmeseddel enten ved tryk eller ved skrift eller på anden måde.

§ 71.

Stk. 1. Valget udøves ved personlig møde, jfr. dog § 72. Stemmeafgivningen ved folkeafstemninger sker derved, at den, der stemmer for det foreliggende lovforslag eller den

foreliggende lov, på stemmesedlen sætter kryds ved ordet „Ja“, medens den, der stemmer imod, på stemmesedlen sætter kryds ved ordet „Nej“.

Stk. 2. Ved opslag i stemmelokalene skal der gives vælgerne fornøden vejledning herom.

Stk. 3. Løvrigt foretages afstemningen i overensstemmelse med reglerne ved valg til rigsdagen.

§ 72.

Uanset bestemmelsen i § 71 kan stemmeafgivning til folkeafstemninger finde sted ved indsendelse af stemmeseddel efter reglerne i nærværende lovs kapitel VI. De til denne form for stemmeafgivning nødvendige stemmesedler m. v. tilvejebringes af indenrigs- og boligministeren efter de i § 57 indeholdte regler, dog at der på stemmesedlerne skal være trykt ordene „Ja“ og „Nej“ over hinanden, adskilt ved en trykt vandret streg. Afstemningen sker derved, at den, der stemmer for lovforslaget eller loven, på stemmesedlen sætter kryds ved ordet „Ja“, medens den, der stemmer imod, sætter kryds ved ordet „Nej“.

§ 73.

Stk. 1. Med afslutningen af stemmeafgivningen, optælling af stemmerne og indberetning om afstemningen forholdes som ved rigsdagsvalg.

Stk. 2. Klager over folkeafstemninger skal indgives til rigsdagen inden ugedagen efter afstemningen og indsendes gennem indenrigs- og boligministeriet.

§ 74.

Resultatet af folkeafstemningen kundgøres af indenrigs- og boligministeren.

VIII. Almindelige bestemmelser.

§ 75.

Stk. 1. De almindelige valg af samtlige medlemmer af rigsdagen foregår ordentligvis hvert fjerde år. Såvel i dette tilfælde, som når valg udskrives til afholdelse forinden, gælder samtlige valg fra den almindelige valgdag, selv om et enkelt valg af stedlige grunde (såsom på Færøerne og i Grønland) eller af andre tilfældige omstændigheder ikke er foretaget på den almindelige valgdag. Dog regnes tiden for valgets gyldighed, når de almindelige valg foregår imellem 1. oktober og 31. december, fra 1. oktober.

Stk. 2. Klager over rigsdagsvalg skal indgives til rigsdagen inden ugedagen efter valget og indsendes gennem indenrigs- og boligministeriet.

§ 76.

Bliver valget af en enkelt rigsdagsmand nødvendigt, gælder det nye valg for så lang tid, som den, i hvis sted den nyvalgte indtræder, ville have haft tilbage.

§ 77.

Stk. 1. Skal almindelige valg foretages, vil derom udgå et åbent brev, hvori kongen berammer valgenes afholdelse til en bestemt dag over hele landet.

Stk. 2. Skal enkelte valg foretages, udgår anordningen af samme fra indenrigs- og boligministeren.

Stk. 3. På Færøerne og i Grønland kan det overlades henholdsvis rigsombudsmanden og landshøvdingen at fastsætte en anden dag til valgets foretagelse end den almindeligt bestemte.

§ 78.

De af valgbestyrelserne benyttede valgbøger vil være at indrette efter en af indenrigs- og boligministeren foreskrevet formular.

§ 79.

Forsømmer nogen udførelsen af forretninger, som denne lov medfører, ikendes han, for så vidt han ikke efter lovgivningens bestemmelser har gjort sig skyldig til en større straf, en bøde fra 20 kr.

§ 80.

Ingen vælger, som har afgivet stemme ved rigsdagsvalg eller ved folkeafstemning, skal være pligtig for retten i nogen sag at opgive, hvorledes han har stemt.

§ 81.

Stk. 1. Intet medlem af valgbestyrelsen eller nogen tilforordnet til samme eller nogen anden, som efter bestemmelserne i denne lov har ret til at være til stede i det lokale, i hvilket stemmesedler modtages, må under afstemningen give nogen vælger råd, anvisning eller opfordring med hensyn til, på hvilken kandidat eller liste han skal stemme. Ej heller må nogen af dem nogensinde give nogen anden underretning om, hvorvidt nogen vælger har været til stede, forlangt eller afleveret stemmeseddel, eller nogen sinde meddele nogen anden, hvad han på stemmestedet måtte have erfaret med hensyn til, hvilken kandidat eller kandidatliste en vælger har givet sin stemme.

Stk. 2. Overtrædelse af nogen af disse bestemmelser straffes med fængsel eller hæfte ikke under 4 uger.

Stk. 3. Det er forbudt gennem partibureauer eller på anden måde at føre systematisk kontrol med, at vælgerne møder og afgiver stemme. Overtrædelse heraf straffes med bøder fra 100 kr. Sagerne herom behandles som offentlige politisager, og bøderne tilfalder kommunens kasse.

§ 82.

Stk. 1. Omkostningerne ved rigsdagsvalg og folkeafstemninger i København og Frederiksberg udredes af Københavns og Frederiksberg kommuners kasse.

Stk. 2. Hvor disse omkostninger uden for København og Frederiksberg ikke udredes af hver enkelt kommune, bliver de forskudsvis at afholde af valgstedets kommunekasse. Valgbestyrelsens formand foretager derefter en fordeling af omkostningerne på opstillingskredsens kommuner i forhold til deres folketal. Det på hver kommune faldende bidrag indsendes til formanden senest 14 dage efter, at kommunalbestyrelsen har modtaget underretning om beløbets størrelse.

Stk. 3. For Odense amts 1ste kreds, Aarhus amts 4de kreds samt Aalborg amts 1ste og 2den kreds bestemmer indenrigs- og boligministeriet det forhold, i hvilket omkostningerne vil være at dele mellem de pågældende kommuner.

§ 83.

Stk. 1. Det rigsdagens medlemmer tilkommende vederlag udgør 5 700 kr. årligt for de medlemmer, der har bopæl i København eller inden for en afstand af 20 km fra Københavns hovedbanegaard, 7 200 kr. årligt for de medlemmer, der har bopæl i en afstand af over

20 km, men under 75 km fra Københavns hovedbanegaard, og 8 700 kr. årligt for de øvrige medlemmer.

Stk. 2. Til dette vederlag ydes der et tillæg, der skal udgøre 3 pct. af vederlaget for hver portion reguleringstillæg, der til enhver tid udbetales statens tjenestemænd, jfr. kap. 5 i lov nr. 301 af 6. juni 1946 om statens tjenestemænd.

Stk. 3. Vederlaget regnes fra den dag, vedkommende er valgt.

Stk. 4. Enhver rigsdagsmand er forpligtet til at modtage den fastsatte godtgørelse.

§ 84.

Stk. 1. Der tilkommer rigsdagens medlemmer og disses enker pension efter reglerne i §§ 85—92.

Stk. 2. Til dækning af udgifterne ved pensioneringen afkortes der ved udbetalingen af det rigsdagens medlemmer i medfør af § 83 tilkommende vederlag et beløb, der årligt udgør $7\frac{1}{2}$ pct. af 5 700 kr.

§ 85.

Stk. 1. En rigsdagsmand er berettiget til pension, når han — i een eller flere perioder — har været medlem af rigsdagen i i alt 10 år og en del af hans virksomhed som rigsdagsmand er faldet efter hans fyldte 50. år. Pensionen ydes fra den dag, da han ophører at være medlem af rigsdagen, såfremt han på dette tidspunkt er fyldt 65 år, og ellers fra den dag, da han opnår denne alder, jfr. dog § 86.

Stk. 2. Pensionen udgør, når den pågældende har været medlem af rigsdagen i:

10 år, men under 13 år	1 600 kr. årlig
13 - , — — 16 -	2 400 - —
16 - , — — 19 -	3 200 - —
19 - og derover	4 000 - —

Stk. 3. Såfremt en pensioneret rigsdagsmand påny bliver medlem af rigsdagen, inddrages pensionen i den periode, hvori han derefter fungerer som rigsdagsmand.

Stk. 4. Retten til pension fortabes, såfremt den pågældende ved dom findes skyldig i en strafbar handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at være medlem af rigsdagen, jfr. grundlovens §§ 30 og 33 og nærværende lovs § 2.

Stk. 5. Pensionen bortfalder:

- når den pågældende uden samtykke af rigsdagens præsidium modtager tjeneste for en fremmed stat,
- når han uden samtykke af rigsdagens præsidium tager ophold i udlandet,
- når han i et sammenhængende tidsrum af 3 år ikke har hævet pensionen uden senere at kunne bevise lovlig forhindring,
- når han ved dom findes skyldig i en strafbar handling, der i almindeligt omdømme ville gøre ham uværdig til at være medlem af rigsdagen, jfr. grundlovens § 30 og 33 og nærværende lovs § 2.

§ 86.

Hvor ganske særlige forhold taler derfor, kan der efter beslutning af rigsdagens præsidium ydes pensionsberettigede tidligere rigsdagsmedlemmer, der ikke er fyldt 65 år, pension. Om størrelsen af sådanne pensioner træffes der nærmere bestemmelse i hvert enkelt tilfælde.

§ 87.

Stk. 1. En enke efter en rigsdagsmand, der har været medlem af rigsdagen i mindst 2 år, har med de nedenfor anførte undtagelser ret til pension, uanset om manden ved sin død var pensionsberettiget, og uanset om han på dette tidspunkt var ophørt at være medlem af rigsdagen.

Stk. 2. Enkepensionen udgør:

- når manden ikke var pensionsberettiget, 700 kr. årlig,
- når manden var pensionsberettiget, $\frac{2}{3}$ af den pension, han ved dødsfaldet oppebar eller på grundlag af sin virksomhed som rigsdagsmand var berettiget til senere at oppebære.

Stk. 3. Den i stk. 2, a), nævnte pension ydes kun, når enken fremsætter anmodning derom. Såfremt anmodningen er modtaget inden 3 måneder fra dødsfaldet, ydes pensionen fra dagen efter dette og ellers fra den 1. i den efter ansøgningens modtagelse følgende måned.

Stk. 4. Uberettigede til enkepension er enker, hvis ægteskab er indgået efter mandens fyldte 60. år eller på hans dødsleje, eller efter at han var ophørt at være medlem af rigsdagen.

Stk. 5. En enke efter en rigsdagsmand kan ikke samtidig oppebære vederlag som medlem af rigsdagen og enkepension efter reglerne i nærværende lov og ikke samtidig egenpension og enkepension. Såfremt enken ved mandens død eller senere opfylder de i § 85 og i nærværende paragraf fastsatte betingelser for at oppebære såvel egenpension som enkepension, har hun krav på den af de to pensioner, der er størst.

Stk. 6. Retten til enkepension berøres ikke af, at separation har fundet sted. Med hensyn til bevarelse af retten til enkepension i tilfælde af skilsmisse finder de for statens tjenestemænd gældende regler tilsvarende anvendelse.

Stk. 7. Enkepension bortfalder:

- når enken indgår nyt ægteskab,
- når hun uden samtykke af rigsdagens præsidium modtager tjeneste for en fremmed stat,
- når hun uden samtykke af rigsdagens præsidium tager ophold i udlandet,
- når hun i et sammenhængende tidsrum af 3 år ikke har hævet pensionen uden senere at kunne bevise lovlig forhindring,
- når hun ved dom findes skyldig i en strafbar handling, der i almindeligt omdømme ville gøre hende uværdig til at være medlem af rigsdagen, jfr. grundlovens §§ 30 og 33 og nærværende lovs § 2.

Stk. 8. Hvis en enkepension bortfalder derved, at enken har indgået nyt ægteskab, er hun berettiget til atter at få den samme pension, hvis hun påny bliver enke. Denne regel gælder ikke fraskilte hustruer. Har også den anden ægtefælle været rigsdagsmand, tilkommer der dog kun enken een enkepension, nemlig den, der ved beregning viser sig at være størst.

§ 88.

Stk. 1. Enken efter en pensioneret rigsdagsmand er — uanset om hun som følge af bestemmelsen i § 87, stk. 4, ikke måtte have krav på enkepension — berettiget til i 3 måneder efter mandens død at modtage månedlig $\frac{1}{12}$ af hans pension. Denne regel gælder ikke fraskilte hustruer. Hvis enke ikke efterlades, tilkommer samme ret afdødes uforsørgede børn under 18 år, såfremt disse ved dødsfaldet var undergivet hans forældremyndighed.

Uforsørgede, forældreløse børn under 18 år efter et kvindeligt pensioneret rigsdagsmedlem har, når de ved dødsfaldet var undergivet hendes forældremyndighed, ret til i 3 måneder efter moderens død at modtage månedlig $\frac{1}{12}$ af hendes pension.

Stk. 2. Hvis enken dør og efterlader sig uforsørgede børn under 18 år, der er undergivet hendes forældremyndighed, indtræder disse i hendes ret til i medfør af stk. 1 at oppebære den afdøde mands pension og, når denne ret udløber, i hendes ret til enkepension i tilsammen 3 måneder efter hendes død.

§ 89.

Til de i §§ 85—87 omhandlede pensioner ydes der et tillæg, der skal udgøre 3 pct. af pensionsbeløbet for hver portion reguleringstillæg, der til enhver tid udbetales statens tjenestemænd, jfr. kap. 5 i lov nr. 301 af 6. juni 1946 om statens tjenestemænd.

§ 90.

Stk. 1. De i lovgivningen eller i særlige vedtægter indeholdte bestemmelser om, at en tjenestemand ikke kan indtage anden med pensionsret forbunden stilling, skal ikke være til hinder for, at en tjenestemand med bevarelse af sin tjenestemandsstilling opnår pensionsret som rigsdagsmand.

Stk. 2. De i §§ 85—87 omhandlede pensioner udbetales med de i stk. 3 og 4 nævnte begrænsninger, uanset om der iøvrigt tilkommer den pågældende løn eller pension fra statskassen, og skal være uden indflydelse på retten til at oppebære sådan løn eller pension. Det samme gælder, såfremt den pågældende oppebærer løn eller pension fra en stilling i folkeskolen eller folkekirken eller fra en stilling i en kommune, et koncessioneret selskab eller anden offentlig virksomhed.

Stk. 3. I de tilfælde, hvor der tilkommer en rigsdagsmand pension fra en statstjenestemandsstilling eller fra en stilling i folkeskolen, folkekirken, en kommune, et koncessioneret selskab eller anden offentlig virksomhed, vil hans pension som rigsdagsmand, indbefattet tillæg, være at nedsætte med halvdelen, dog højst med et beløb svarende til halvdelen af det eller de pensionsbeløb, indbefattet tillæg, han iøvrigt har krav på. Såfremt den samlede pension, indbefattet tillæg, der herefter tilkommer en rigsdagsmand, overstiger den højeste pension, indbefattet reguleringstillæg, der kan opnås i henhold til statstjenestemandsløven, vil hans pension som rigsdagsmand yderligere være at nedsætte med det beløb, hvormed pensionen sammenlagt med de øvrige pensionsbeløb overstiger den nævnte tjenestemandspension.

Stk. 4. Såfremt en enke efter en rigsdagsmand har krav på pension hidrørende fra sin egen eller sin afdøde mands ansættelse i en statstjenestemandsstilling, eller i en stilling i folkeskolen, folkekirken, en kommune, et koncessioneret selskab eller anden offentlig virksomhed vil den hende i medfør af § 87 tilkommende enkepension være at nedsætte efter de i stk. 3 indeholdte regler.

§ 91.

Stk. 1. De i §§ 84—90 indeholdte regler kommer kun til anvendelse, såfremt den pågældende har været medlem af rigsdagen efter den 31. marts 1946.

Stk. 2. Rigsdagens præsidium er berettiget til efter anmodning at tilstå rigsdagsmedlemmer, der inden 1. april 1946 er ophørt at være medlemmer af rigsdagen, og enker efter sådanne en årlig ydelse, hvis størrelse fastsættes af præsidiet.

§ 92.

Stk. 1. Et rigsdagsmedlem, der på grund af sygdom, midlertidig varetagelse af offentligt hverv eller lignende begærer og får bevilget orlov fra rigsdagen, bevarer retten til vederlag og pensionsanciennitet i orlovsperioden. Et rigsdagsmedlem, der af andre grunde begærer og opnår orlov, kan ikke oppebære vederlag, så længe orlovsperioden vedvarer, ligesom denne periode heller ikke kan medtages ved beregningen af hans pensionsanciennitet.

Stk. 2. En stedfortræder, der indtræder som medlem af rigsdagen i anledning af et ordinært medlems død eller endelige udtræden af rigsdagen, oppebærer vederlag og opnår pensionsanciennitet fra dagen efter, at det hidtidige medlem er afgået ved døden eller er udtrådt af rigsdagen.

Stk. 3. En stedfortræder, der midlertidigt indtræder som medlem af rigsdagen i anledning af, at et ordinært medlem har begæret og fået bevilget orlov, oppebærer vederlag og opnår pensionsanciennitet fra den dag, rigsdagen har besluttet at indkalde ham, dog tidligst fra den dag, da det ordinære medlems orlov begynder at løbe.

IX. Slutningsbestemmelse.

§ 93.

Stk. 1. Denne lov træder i kraft, når de forandringer i grundloven, til hvilke nærværende lov er knyttet, er trådt i kraft. Fra samme tidspunkt ophæves lov nr. 279 af 9. juni 1948 om valg til rigsdagen.

Stk. 2. Efter de valglisten, som er udarbejdet i henhold til lov af 27. januar 1953 om udarbejdelse af valglisten for året 1953 m. v., foretages alle i tiden indtil 31. marts 1954 forefaldende rigsdagsvalg og folkeafstemninger, jfr. § 1, stk. 3, og § 16.

Fortegnelse over rigsdagsvalkredsene.

A. Hovedstadens område.

I. Søndre storkreds (København).	
9. kreds (Sundby-Nordkredsen).	Den del af København, som mod nord begrænses af sydsiden af Christianshavns voldgrav og iøvrigt begrænses af Amagerbrogade, Tycho Brahes Allé, Kastрупvej og Italiensvej.
18. kreds (Sundby-Sydkredsen).	Den del af København, som begrænses af Italiensvej, Kastрупvej, Tycho Brahes Allé, Amagerbrogade, Tingvej og dennes forlængelse til Remisevej, Remisevej og Røde Mellemvej.
2. kreds (Christianshavns-kredsen).	Den del af København, som mod nord begrænses af havneløbet og mod syd og øst fra sydsiden af Christianshavns voldgrav, Amagerbrogade, Tingvej og dennes forlængelse til Remisevej, Remisevej og Røde Mellemvej. Herunder søforterne.
3. kreds (Raadhuskredsen).	Den del af København, som begrænses af Frederiksholms Kanal, Raadhusstræde, Magstræde, Snaregade, Naboløs, Hyskenstræde, Vimmelskiftet, Skoubogade, Skindergade, Frue Plads, Fiolstræde, Nørre Voldgade, Gothersgade, nordvestsiden af Peblinge- og Skt. Jørgens sø, Gl. Kongevej, Skt. Jørgens Allé, Vesterbrogade, Reventlowsgade, Ingerslevsgade, Dybbølsbro og en linie i dennes forlængelse til Kalvebod Brygge samt havneløbet.
8. kreds (Havnekredsen).	Den del af København, som begrænses af Frihavsgitteret, Søndre Frihavnsvej, Øster Voldgade, Rigensgade, Klerkegade, Borgergade, Fredericiagade, Bredgade, Kongens Nytorv, Østergade, Amagertorv, Læderstræde, Naboløs, Snaregade, Magstræde, Raadhusstræde, Frederiksholms Kanal og havneløbet. Herunder skibe i havnen.
7. kreds (Rosenborgkredsen).	Den del af København, som begrænses af Hyskenstræde, Vimmelskiftet, Skoubogade, Skindergade, Frue Plads, Fiolstræde, Nørre Voldgade, Gothersgade, nordsiden af Sortedams sø, Sølvgade, Øster Voldgade, Rigensgade, Klerkegade, Borgergade, Fredericiagade, Bredgade, Kongens Nytorv, Østergade, Amagertorv og Læderstræde.
5. kreds (Blaagaardskredsen).	Den del af København, som begrænses af Nørrebrogade, Kapelvej, Rantzausgade, Brohusgade, Aaboulevard, Julius Thomsensgade, Rosenhøns Allé og nord-vestsiden af Peblinge sø.
II. Østre storkreds (København).	
10. kreds (Østerbrokredsen).	Den del af København, som begrænses af Frihavsgitteret, Nordre Frihavnsvej, Triangelen, Øster Allé, Jagtvejen og Strandvejen.

4. kreds (Ravnsborgkredsen).	Den del af København, som begrænses af Østerbrogade, Triangelen, Øster Allé, Nørre Allé, Skt. Hans Torv, Guidbergsgade, Møllegade, Nørrebrogade og nordsiden af Sortedams sø.
6. kreds (Østbanekredsen).	Den del af København, som begrænses af Søndre Frihavnsvej, Øster Voldgade, Sølvgade, nordsiden af Sortedams sø, Østerbrogade, Triangelen, Nordre Frihavnsvej og Frihavsgitteret.
11. kreds (Nørrebrokredsen).	Den del af København, som begrænses af Nørre Allé, Skt. Hans Torv, Guidbergsgade, Møllegade, Nørrebrogade, Baldersgade, Tagensvej og Jagtvejen.
12. kreds (Bispeengkredsen).	Den del af København, som begrænses af Godthaabsvej, Bellahøjvej, Frederikssundsvej, Nørrebrogade, Kapelvej, Rantzausgade og Brohusgade.
15. kreds (Bispebjergkredsen).	Den del af København, som mod syd og øst begrænses af Frederikssundsvej, Nørrebrogade, Baldersgade, Tagensvej, Røvsingsgade og en linie i forlængelse af Vermundsgade til Slangstrupbanen samt denne bane.
16. kreds (Brønshøjkredsen).	Den del af København, som mod syd og øst begrænses af Roskildevej og Frederiksberg kommune og iøvrigt begrænses af Godthaabsvej, Bellahøjvej og Frederikssundsvej.
17. kreds (Ryvangskredsen).	Den del af København, som mod øst, syd og vest begrænses af Strandvejen, Jagtvejen, Tagensvej, Røvsingsgade og en linie i forlængelse af Vermundsgade til Slangstrupbanen samt denne bane.
III. Vestre storkreds (Frederiksberg).	
1. kreds (Vesterbrokredsen).	Den del af København, som begrænses af Dybbølsgade, Saxogade, Istedgade, Dannebrogsgade, Vesterbrogade, Værnedamsvej, Gl. Kongevej, Skt. Jørgens Allé, Vesterbrogade, Reventlowsgade og Ingerslevsgade.
13. kreds (Enghavekredsen).	Den del af København, som begrænses af Gammel Køge Landevej, Ellebjergvej, Stubmøllevej, Mozartsvej, Sjølar Boulevard, Wagnersvej, Glucksvej, Mozarts Plads, Enghavevej, Matthæusgade, Oehlschlægersgade, Vesterbrogade, Dannebrogsgade, Istedgade, Saxogade, Dybbølsgade, Dybbølsbroen og en linie i dennes forlængelse til Kalvebod Brygge, havneløbet samt Kalvebodstrand.
14. kreds (Valby-Østkredsen).	Den del af København, som mod nord begrænses af Frederiksberg kommune, og som iøvrigt begrænses af Oehlschlægersgade, Matthæusgade, Enghavevej, Mozarts Plads, Glucksvej, Wagnersvej, Sjølar Boulevard, Mozartsvej, Stubmøllevej, Ellebjergvej, Gammel Køge Landevej, Toftegaards Allé og Søndre Fasanvej.
19. kreds (Valby-Vestkredsen).	Den del af København, som mod nord begrænses af Roskildevej og Frederiksberg kommune, og som iøvrigt begrænses af Søndre Fasanvej, Toftegaards Allé og Gammel Køge Landevej.

Frederiksbg. 1. kreds (Gl. Konge- vej-kredsen).	Den del af Frederiksberg, som mod nord og vest begrænses af Vodroffsvej, Forchhammersvej, H. C. Ørstedsvej, Thorvaldsensvej, Bülowvej, Grundtvigsvej, Falkoner Allé, Allégade og Pile Allé.
Frederiksbg. 2. kreds (Slots- kredsen).	Den del af Frederiksberg, som mod nord og øst begrænses af Pile Allé, Allégade, Falkoner Allé, Godthaabsvej, Nordre Fasanvej, Nyelandsvej og Femte Juni Plads.
Frederiksbg. 3. kreds (Falkoner- kredsen).	Den del af Frederiksberg, som mod syd begrænses af Vodroffsvej, Forchhammersvej, H. C. Ørstedsvej, Thorvaldsensvej, Bülowvej, Grundtvigsvej, Falkoner Allé, Godthaabsvej, Nordre Fasanvej, Nyelandsvej og Femte Juni Plads.

Bemærkning: Grænsen er midtlinien af den angivne gade, vej o. s. v.

B. Øernes område.

Amtskredse	Opstillingskredsene i hvert amt	Valgstedet	De til hver opstillingskreds henhørende kommuner
I. Københavns amtskreds.	1.	Gentofte.	Den del af Gentofte kommune, der ligger vest for en linie fra kommunegrænsen gennem Lyngbyvej, Bernstorffsvej, Femvejen og Vilvordevej og derfra mod nordvest ad Klampenborgvej til kommunegrænsen.
	2.	Lyngby.	Lyngby-Taarbæk og Søllerød.
	3.	Roskilde.	Roskilde købstad, Aagerup-Kirkerup, Ballerup-Maaløv, Himmelev, Hvedstrup-Fløng, Jyllinge-Gundsømagle, Ledøje-Smørum, Sengeløse, Værløse.
	4.	Køge.	Køge købstad, Glostrup, Greve-Kildebrønde, Havdrup-Solrød, Herstedøster-Herstedvester, Højelse, Høje Taastrup, Jersie-Skensved, Karlslunde-Karlstrup, Torslunde-Ishøj, Vallensbæk, Ølsemagle.
	5.	Lejre.	Borup-Kimmerslev, Ejby-Nørre Dalby, Gadstrup-Syv, Herslev-Gevninge, Hvalsø-Særløse, Hyllinge-Lyndby, Kornerup-Svogerslev, Lejre, Østed, Reerslev-Vindinge, Rorup-Glim, Roskilde Vor Frue, Ry-Sonnerup, Saaby-Kisserup, Snoldelev, Sæby-Gershøj, Tune, Ørsted-Daastrup.
	6.	Hellerup.	Den del af Gentofte kommune, der ligger øst for en linie fra kommunegrænsen gennem Lyngbyvej, Bernstorffsvej, Femvejen og Vilvordevej og herfra mod nordvest ad Klampenborgvej til kommunegrænsen.
	7.	Gladsaxe.	Dragør, Gladsaxe, Herlev, Store Magleby, Taarnby.
	8.	Hvidovre.	Brøndbyvester-Brøndbyøster, Hvidovre, Rødovre.
II. Frederiksborg amtskreds.	1.	Helsingør.	Helsingør købstad, Tikøb.

Amtskredse	Opstillingskredsene i hvert amt	Valgstedet	De til hver opstillingskreds hen hørende kommuner
(Frederiksborg).	2.	Fredensborg.	Alsønderup, Asminderød-Grønholt, Birkerød, Bløvsrød, Esbønderup-Nødebo, Græsted-Maarum, Hørsholm, Karlebo, Søborg-Gilleleje.
	3.	Hillerød.	Hillerød købstad, Frederikssund købstad, Farum, Frederiksborg slotssogn, Græse-Sigerslevvester, Harløse, Jørlunde, Lille-rød, Lyng-Uggeløse, Nørre Herlev, Oppe Sundby, Slagshunde-Garløse, Slangerup by, Slangerup landsogn, Snostrup, Stenløse-Veksø, Uvelse, Ølstykke.
	4.	Frederiksværk.	Frederiksværk købstad, Blistrup, Ferslev-Vellerup, Gerlev-Draaby, Helsing-Valby, Kregme-Vinderød, Kyndby-Krogstrup, Lille Lyngby, Melby, Orø, Ramløse-Annisse, Skibby, Skuldelev-Selsø, Skævinge-Garløse, Strø, Torup, Vejby-Tibirke, Ølsted.
	1.	Holbæk.	Holbæk købstad, Aagerup, Butterup-Tuse, Gislinge, Hagedsted, Hørby, Kvanløse, Nørre Jærnløse, Soderup-Eskildstrup, St. Taastrup, Sønder Asmindrup-Grandløse, Sønder Jærnløse-Søstrup, Tølløse, Udby, Ugerløse, Undløse-Søndersted.
III. Holbæk amtskreds.	2.	Nykøbing.	Nykøbing købstad, Asnæs, Egebjærg, Faarevejle, Føllenslev-Særslev, Grevinge, Hjembæk-Svinninge, Højby, Kundby, Nørre Asmindrup, Odden, Rørvig, Vallekilde-Hørve, Vig.
	3.	Vedby.	Bucrup, Finderup, Gierslev, Gerlev-Bakken-drup, Havrebjærg, Helsing-Drøsselbjærg, Holmstrup, Jyderup, Mørkøv, Niløse, Rerslev, Ruds Vedby, Skamstrup-Frydendal, Stenlille, Stigs Bjærgby, Store Fuglede-Lille Fuglede, Svallerup, Sæby-Hallenslev, Tersløse-Skellebjærg, Ørslev-Solbjærg.
	4.	Kalundborg-Onsbjærg.	Kalundborg købstad, Aarby, Besser, Bregninge-Bjærgsted, Jørløse, Kolby, Nordby, Onsbjærg, Raklev, Rørby, Røsnæs, Sejerø, Tranebjærg, Tømmerup, Ubby, Viskinge-Avnø, Vørslev.

Amtskredse	Opstillingskredsene i hvert amt	Valgstedet	De til hver opstillingskreds hen hørende kommuner
IV. Sorø amtskreds.	1.	Ringsted.	Ringsted købstad, Benløse, Braaby, Bringstrup-Sigersted, Haraldsted-Allindemagle, Haslev-Freerslev, Jystrup-Valøille, Kværkeby, Nordrupøster-Farendløse, Ringsted landsogn, Sneslev, Teestrup, Terslev, Veterslev-Høm, Vigersted, Øde Førslev, Ørslev.
	2.	Sorø.	Sorø købstad, Alsted-Fjenneslev, Broby, Bromme, Flinterup, Fuglebjærg, Førslev, Gunderslev, Gyrring, Kindertofte, Krummerup, Lyng, Munke Bjærgby, Pedersborg, Slaglille-Bjernede, Sorterup-Otterup, Stenmagle, Sønderup-Nordrup-vester, Sørbymagle-Kirkerup, Tystrup-Haldagerlille.
	3.	Slagelse.	Korsør købstad, Slagelse købstad, Gudum, Hejninge, Slagelse Skt. Mikkel's landsogn, Slagelse Skt. Peders landsogn, Stillinge, Taarnborg, Vemmelev-Hemmes-høj.
	4.	Skælskør.	Skælskør købstad, Agersø, Boeslunde, Egeslevmagle, Fodby, Gimlinge, Haarslev-Tingjellinge, Herlufsholm, Holsteinborg-Venslev, Hyllested, Hyllinge, Høve-Flakkebjærg, Karrebæk, Kvismark-Fyrendal, Lundforlund-Gerlev, Magleby, Marvede, Omø, Skørpinge-Faarstrup, Slots Bjærgby-Shudstrup, Tjæreby, Vallensved, Ørslev-Sønder Bjærg.
V. Præstø amtskreds.	1.	Store-Heddinge.	Store-Heddinge købstad, Alslev, Bjæverskov, Endeslev-Vraaby, Frøslev, Haarlev-Himlinge, Havnelev, Hellested, Hørfølge, Holtug, Højerup, Karise, Lellinge, Lidemark, Lille-Heddinge, Lyderslev, Magleby Stevns, Spjellerup-Smerup, Store-Heddinge landsogn, Strøby, Sæder, Valløby-Taarnby, Varpelev, Vemmetofte, Vollerslev-Gørslev.

Amtskreds	Opstillingskredsene i hvert amt	Valgstedet	De til hver opstillingskreds hørende kommuner
(Præstø).	2.	Præstø.	Præstø købstad, Allerslev, Baarsø, Beldringe, Everdrup, Fakse, Hammer, Hylleholt, Jungshoved, Kongsted, Kæng, Lundby, Mern, Præstø købstads landdistrikt, Roholte, Skibinge, Snese, Sværdborg, Udby, Vejle-Vester Egesborg, Ørslev.
	3.	Næstved.	Næstved købstad, Aversi, Dalby-Tureby, Fensmark-Rislev, Glumsø-Bavelse, Herlufmagle, Holme-Olstrup, Nestelsø-Mogenstrup, Næsby-Tyvelse, Rønnebæk, Sandby-Vrangstrup, Skelby, Toksværd, Tybjærg, Ulse, Vester Egede, Øster Egede.
	4.	Stege-Vordingborg.	Stege købstad, Vordingborg købstad, Bogø, Borre, Damsholte, Elmelunde, Fanefjord, Kalvehave, Kastrup, Keldby, Magleby (Møn), Nyord, Stege købstads landdistrikt, Stege landsogn, Øster Egesborg.
VI. Bornholms amtskreds.	1.	Rønne.	Rønne købstad, Allinge-Sandvig købstad, Hasle købstad, Hasle købstads landdistrikt, Klemensker, Knudsker, Nyker, Nylarsker, Olsker, Rutsker, Vester Marie.
	2.	Aakirkeby.	Aakirkeby købstad, Nekso købstad, Svaneke købstad, Aaker, Bodilsker, Ibsker, Pedersker, Povlsker, Rø, Østerlars-Gudhjem, Øster Marie, Christiansø.
VII. Maribo amtskreds.	1.	Nakskov.	Nakskov købstad, Arninge, Birket, Branderslev, Dannemare, Halsted-Avnede, Herredskirke-Løjtofte, Horslunde-Nordlunde, Kappel, Købelev, Sandby, Tillitse, Utterslev, Vestenskov, Vesterborg, Vindeby.
	2.	Maribo.	Maribo købstad, Rødby købstad, Askø, Bandholm, Fejø, Femø, Gloslunde-Græshave, Hillested, Hunseby, Landet-Ryde, Maribo købstads landdistrikt, Nebbelunde-Sædinge, Ringsebølle, Skovlænge-Gurreby, Stokkemarke, Søllested, Tirsted-Skærringe-Vejleby, Østofto.

Amtskreds	Opstillingskredsene i hvert amt	Valgstedet	De til hver opstillingskreds hørende kommuner
(Maribo).	3.	Sakskøbing.	Sakskøbing købstad, Nysted købstad, Dølelfjælde-Musse, Errindlev-Olstrup, Fuglekrønge, Herrikslev, Holeby-Bursø, Nysted landsogn, Radsted, Sakskøbing landsogn, Slemminge-Fjælde, Taagerup-Torslunde, Taars, Vaabensted-Engestofte, Vester Ulslev, Vignæs, Øster Ulslev-Godsted.
	4.	Nykøbing.	Nykøbing købstad, Idestrup, Kettinge-Bregninge, Majbølle, Skelby-Gedesby, Systofte, Sønder Kirkeby-Sønder Alslev, Tingsted, Toreby, Væggerløse.
	5.	Stubbekøbing.	Stubbekøbing købstad, Aastrup, Falkerslev, Gundslev, Horbelev, Karleby-Horreby-Nørre Ørslev, Kippinge-Brarup-Stadager, Maglebrænde, Nørre Alslev-Nørre Kirkeby, Nørre Vedby, Torkilstrup-Lillebrænde, Vaalse, Ønslev-Eskilstrup.
VIII. Odense amtskreds.	1.	Odense.	Den del af Odense købstad, som mod øst og nord begrænses af Hjallesvej, Munkersvej, Munkeringen, Lisesmindevej, Kragshjergskovens og Kragshjerggaards vestside, Kragshjergvej, Benediktsgade, Albanigade, Albanitorv, Skomagerstræde, Fisketorvet, Nørregade, Asylgade, Vindegade, Hans Tausensgade, Østre Stationsvej og Rugaardsvej. Endvidere Paarup kommune.
	2.	Odense.	Den øvrige del af Odense købstad.
	3.	Kerteminde.	Kerteminde købstad, Agedrup, Allerup-Davinde, Dalby, Drigstrup, Fraugde, Højby, Kølstrup, Marslev-Birkende, Mesinge, Munkebo, Nørre Lyndelse, Nørre Søby, Rønninge, Rolsted, Rynkeby, Rønninge, Seden-Aasum, Stenløse-Fangel, Stubberup, Sønder Næraa, Viby.

Amtskredse	Opstillingskredsene i hvert amt	Valgstedet	De til hver opstillingskreds henhørende kommuner
(Odense).	4.	Assens.	Assens købstad, Baagø, Barløse, Dreslette, Flemløse, Gamtofte, Haarby, Helnæs, Kerte, Kærums, Kæng, Sandager-Holevad, Søby-Turup, Søllested-Vedtofte, Sønderby, Tanderup, Veringe, Ørsted.
	5.	Middelfart.	Middelfart købstad, Asperup-Rørslev, Balslev-Ejby, Fjølsted-Harndrup, Føns-Ørslev, Gamborg, Gelsted, Husby, Ingslev, Kavslunde, Middelfart købstads landdistrikt, Nørre Aaby, Rørup, Udby, Vejlbj-Strib.
	6.	Bogense.	Bogense købstad, Brenderup, Brylle, Ejlby-Melby, Guldbjærg-Nørre Sandager, Haarslev, Ore, Skovby, Skydebjærg-Orte, Sørslev, Tommerup, Veflinge, Vigerslev, Visenbjærg.
	7.	Otterup.	Allesø-Næsbyhoved-Broby, Brændekilde-Bellinge, Dalum, Grindløse, Hjadstrup, Klinte, Korup, Krogsbølle, Lumby, Lunde, Nørup, Nørre Næraa-Bederslev, Otterup, Sanderum, Skamby, Skeby, Søndersø, Ubberud, Uggerslev-Nørre Højrup, Østrup.
	1.	Nyborg.	Nyborg købstad, Avnslev-Bovense, Ellested, Flødstrup, Frørup, Herrested, Hjulby (Nyborg landsogn), Kullerup-Refsvindinge, Skellerup-Ellinge, Søllinge-Hellerup, Ullerslev, Vindinge, Ørbæk.
	2.	Gudme.	Gislev, Gudbjærg, Gudme-Brudager, Hesselager, Kirkeby, Kværndrup, Langaa-Øksendrup, Lunde, Ollerup, Oure-Vejstrup, Ryslinge, Skaarup, Stenstrup, Svindinge, Tved.
	3.	Svendborg.	Svendborg købstad, Bjerreby, Bregninge (Taasinge), Drejø, Egense, Landet, Thurø, Øster Skerninge.
IX. Svendborg amtskreds.	4.	Faaborg-Æreskøbing.	Faaborg købstad, Æreskøbing købstad, Marstal handelsplads, Aastrup, Avernakø, Bregninge (Ærø), Diernæs, Faaborg købstads landdistrikt, Horne, Lyø, Marstal landsogn, Rise, Svanninge, Søby, Tranterup, Vester Aaby.

Amtskredse	Opstillingskredsene i hvert amt	Valgstedet	De til hver opstillingskreds henhørende kommuner
(Svendborg).	5.	Højrup.	Aarslev, Allested-Vejle, Brahetrolleborg, Espe, Gestelev, Haastrup, Heden, Herlinge, Hillerslev, Hundstrup, Jordløse, Krarup, Nørre Broby, Ringe, Sønder Broby, Sønder Højrup, Ulbølle, Vantinge, Vester Hæsinge-Sandholts-Lyndelse, Vester Skerninge, Øster Hæsinge.
	6.	Rudkøbing.	Rudkøbing købstad, Bøstrup, Humble, Lindelse, Longelse-Fuglsbølle, Magleby, Simmerbølle, Skrøbelev, Snøde-Stoense-Hov, Strynø, Tranekær-Tullebølle, Tryggelev-Fodslette.

C. Jyllands område.

Amtskredse	Opstillingskredsene i hvert amt	Valgstedet	De til hver opstillingskreds hørende kommuner
X. Hjørring amtskreds.	1.	Frederikshavn.	Frederikshavn købstad, Skagen købstad, Aasted-Skærum, Elling, Flade-Gærum, Hirsholmene, Hørnsted, Lendum, Mosbjærg, Raabjærg, Skagen købstads landdistrikt, Tolne, Torslev (Dronninglund herred), Understed-Karup.
	2.	Sæby.	Sæby købstad, Albæk, Dronninglund, Hellevad-Ørum, Hellum, Hørby, Læsø, Skæve, Voer, Volstrup.
	3.	Hjørring.	Hjørring købstad, Astrup, Bindslev, Bjærgby-Mygdal, Harreslev-Rakkeby, Horne-Asdal, Jelstrup-Lyngby, Rubjærg, Maarup, Sindal, Skallerup-Vennebjærg, Skt. Hans-Skt. Olai, Tornby-Vidstrup, Tversted-Uggerby.
	4.	Vraa.	Brønderslev købstad, Børglum-Fureby, Jerslev, Scrritslev, Taars, Tolstrup-Stenum, Ugilt, Vejby-Sejlstrup, Vraa-Em, Vrejlev-Hæstrup, Vrensted-Tise, Øster Brønderslev-Hallund.
	5.	Halvrimmen.	Aggersborg, Brovst, Gjøel, Haverslev-Bejstrup, Ingstrup-Hjermitslev-Alstrup, Jetsmark, Lerup-Tranum, Saltum-Hune, Skræm, Torslev (Han herred), Øland, Øster Svenstrup.
XI. Thisted amtskreds.	1.	Thisted.	Thisted købstad, Fjerritslev, Hillerslev-Kaastrup, Hjørdemaal, Hjørdal, Hunstrup, Ketterup-Gøtterup, Nors-Tved, Ræhr-Hansted-Vigsø, Sennels, Sjørring-Torsted, Skinnerup, Thisted landsogn, Tilsted, Torup-Klim, Tømmerby-Lild, Vester Vandet-Øster Vandet, Vust, Øslø-Veslø-Arup, Østerild.

Amtskredse	Opstillingskredsene i hvert amt	Valgstedet	De til hver opstillingskreds hørende kommuner
(Thisted).	2.	Hurup.	Bested-Grurup, Boddum-Ydby, Harring-Stagstrup, Hassing-Villerslev, Helligsø-Gettrup, Hundborg-Jannerup, Hurup, Hvidbjærg-Lyngs, Hvidbjærg-Ørum-Lodbjærg, Nørhaa, Skjoldborg-Kallerup, Skyum-Hørdum, Snedsted, Sønderbjærg-Odby, Sønderhaa-Hørsted, Vang (med Tvorup), Vestervig-Agger, Visby-Heltborg.
	3.	Nykøbing.	Nykøbing købstad, Alsted-Bjærgby, Dragstrup-Skallerup, Flade-Sønder Draaby, Frøsløv-Møllerup, Galtrup-Øster Jølby, Jegindø, Karby-Hvidbjærg-Redsted, Ljørslev-Ørding, Lødderup-Elsø, Sejerslev-Ejerslev-Jordsby, Solbjærg-Sundby(Mors), Tøbring-Ovtrup-Rakkeby, Tødsø-Erslev, Vejerslev-Blistrup, Øster Assels-Vester Assels.
XII. Aalborg amtskreds.	1.	Aalborg.	Den del af Aalborg købstad, som ligger vest for en linie gennem Østeraagade og Boulevarden og derfra følgende statsbanelinien mod syd til bygrænsen. Endvidere Hassersis kommune.
	2.	Aalborg.	Den øvrige del af Aalborg købstad, Romdrup-Klarup, Sønder Tranders.
	3.	Bælum.	Als, Astrup-Storarden, Bælum-Solbjærg, Frær, Gerding-Blenstrup, Gudum-Lillevorde, Gunderup-Nøvling, Hadsund, Møv, Rostrup, Sejlflod, Skibsted-Lyngby, Skørping, Store Brøndum-Siem-Torup, Storvorde, Sønder Kongeslev-Nørre Kongeslev-Komdrup.
	4.	Aars.	Aaerstrup, Aars, Brorstrup-Haverslev, Buderup-Gravlev, Gislum-Vognsild, Havbro, Kongens Tisted-Binderup-Durup, Lovns-Alstrup, Overlade, Ove-Valsgaard, Rannum-Malle, Ravnkilde, Rold-Vebstrup, Rørbæk-Grynderup-Stenild, Strandby-Farsø, Sønderup-Suldrup, Ullis-Fovlum-Ulstrup, Vester Hornum-Hyllebjæ-Fløjsborg, Øls-Hørby-Døstrup.

Amtskredse	Opstillingskredsene i hvert amt	Valgstedet	De til hver opstillingskreds hørende kommuner
(Aalborg).	5.	Nibe.	Løgster købstad, Nibe købstad, Bislev, Blære-Bjdrup, Ellishøj-Svenstrup, Farstrup, Ferslev-Dal-Volsted, Gundersted, Kornum-Løgsted, Lundby, Næsborg-Skarpsalling-Ovtrup, Nørholm, Sebber, Skivum-Giver, Store Ajstrup, Sønderholm-Frejlev, Veggerby, Vilsted-Vindblæs-Vokslev, Øster Hornum.
	6.	Nørre Sundby.	Nørre Sundby købstad, Aaby-Bersted, Aalborg Frue landsogn, Hals, Horsens-Hammer, Sulsted-Ajstrup, Sundby-Hvorup, Ulsted, Vadum, Vester Hassing-Øster Hassing, Vedsted.
XIII. Viborg amtskreds.	1.	Skive.	Skive købstad, Balling-Volling, Brøndum-Hvidbjærg, Durup-Tøndering, Fuur, Grinderslev-Grønning, Hem-Hindborg-Dølby, Hjerik-Harre, Jebjærg-Lyby, Junged-Torum, Krejbjærg, Navtrup-Sæby-Vile, Odense-Otting, Roslev, Rydbjærg, Rødding, Selde-Aasted, Skive landsogn-Resen, Tise.
	2.	Viborg.	Viborg købstad, Davbjærg-Mønsted-Smolle- rup, Højslev-Dommerby-Lundø, Kobbe- rup-Feldingsbjærg-Gammelstrup, Taarup- Kvols-Borris, Viborg Graabrødre land- distrikt, Vridsted-Fly, Vrov-Resen, Ørs- levkloster, Ørum.
	3.	Kjellerup.	Almind, Balle, Engesvang, Frederiks, Fun- der, Grønbæk, Gødvad, Hinge, Højbjærg- Elsborg, Karup, Kjellerup, Kragelund, Lemming, Levring, Lysgaard, Sahl-Gulev, Sejling-Sinding, Scrup, Sjørslev, Svostrup, Torning, Vinderslev, Viim.
	4.	Sønder Vinge.	Bjerring-Mammen, Navrum-Sall, Hjermin- Lee-Hjorthede, Hornbæk-Taanum, Hovl- bjærg-Granslev, Hvorslev-Gerning, Lang- aa-Torup-Sønder Vinge, Nørbæk-Sønder- bæk-Læsten, Skød, Sønder Rind, Vejers- lev-Ajdt-Torsø, Velle, Vester Velling- Skern, Vindum, Vinkel, Øster Bjerregrav- Aalum, Øster Velling-Helstrup-Grensten.

Amtskredse	Opstillingskredsene i hvert amt	Valgstedet	De til hver opstillingskreds hørende kommuner
(Viborg).	5.	Løvel.	Asmild-Tapdrup, Dollerup-Finderup-Ravn- strup, Gedsted-Fjelsø, Hersum-Vester Bjerregrav, Hvam-Hvilsum, Klejtrup, Lastrup-Skals, Rødding-Løvel-Peder- strup, Simested, Testrup, Tjele-Nørre Vinge, Tostrup-Roum, Ulbjærg-Lynde- rup, Vammen-Lindum-Bigum, Vester Bølle, Vorde-Fiskbæk-Romlund, Vorning- Kvorning-Hammershøj, Ørum-Viskum- Vejrums, Øster Bølle.
XIV. Randers amtskreds.	1.	Mariager.	Hobro købstad, Mariager købstad, Dalby- neder-Dalbyover, Falslev-Vindblæs, Ger- lev-Enslev, Glenstrup, Hem-Sem, Hvor- num-Snæbum, Mariager landsogn, Raa- by-Sødring, Skellerup, Sønder Onsild- Nørre Onsild, Udbynoder-Kastbjærg, Ve- ster Tørslev-Svenstrup, Øster Tørslev.
	2.	Randers.	Randers købstad, Dronningborg landsogn, Kristrup, Vorup.
	3.	Borup.	Asfærg-Faarup, Borup, Gimming-Lem, Hald- Kærby, Harridslev-Albæk, Haslum-Ølst, Kovsted-Raasted, Laurbjærg-Lerbjærg, Nørre Aarslev-Hørning, Nørre Galten- Vissing, Spentrup-Gassum, Støvring- Møllerup, Tvede-Linde, Virring-Essen- bæk, Værum-Ørum.
	4.	Hornslet.	Favsing-Avning, Hjortshøj-Egaa, Holbæk- Udby, Hornslet, Hvilsager-Lime, My- gind-Krogskov-Skørring, Mørke, Skød- strup, Søby-Skader-Halling, Todbjærg- Møjby, Voer-Estruplund, Voldum-Rud, Ødum-Hadbjærg, Ørsted, Øster Alling- Vester Alling.
	5.	Grenaa.	Grenaa købstad, Aalsø-Hoed, Anholt, Fjel- lerup-Glesborg, Gammelsogn, Gerrild- Hemmed, Gesing-Nørager, Ginnerup, Hammelev-Enslev, Karlby-Voldby, Marie Magdalene-Koed, Nimtofte-Tøstrup, Rim- sø-Kastbjærg, Veggelslev-Villersø, Vejby- Hornaa, Vivild-Vejby, Ørum.

Amtskredse	Opstillingskredsene i hvert amt	Valgstedet	De til hver opstillingskreds hørende kommuner
(Randers).	6.	Æbeltoft.	Æbeltoft købstad, Agri-Egens, Albøge, Draaby, Feldballe, Holgenæs, Hyllested-Rosmos, Knebel-Roelse, Kolind-Ædrup-Skarresø, Lyngby, Nødager, Tirstrup-Fuglslev, Torsager-Brogved, Tved, Vistoft, Æbeltoft købstads lænddistrikt.
XV. Aarhus amtskreds.	1.	Odder.	Alrø, Astrup-Tulstrup-Hvilsted, Beder-Malling, Gosmer-Halling, Gylling, Hundslund, Maarslet, Odder, Randlev-Bjergager, Saksild-Nølev, Torrild, Tunø, Ørting-Falling.
	2.	Aarhus.	Den del af Aarhus købstad, som mod nord begrænses af en linie fra Aarhus bugt ad Nørreport, Studsgade, Paradisgade, Nørregade, Nørre Allé, Grønnegade, Vestergade, Vester Allé til Aarhus Aa og denne mod vest til bygrænsen, og som mod syd begrænses af en linie fra Aarhus bugt ad Jægergaardsgade, Marselisborg Allé, Brammersgade, Ole Rømersgade, Frederiks Allé, Absalonsgade, indtil banelinien og denne mod vest til bygrænsen. Desuden skibe i havnen med undtagelse af fiskerihavnen.
	3.	Aarhus.	Den del af Aarhus købstad, som ligger nord for 2. kreds, samt skibe i fiskerihavnen.
	4.	Aarhus.	Den del af Aarhus købstad, som ligger syd for 2. kreds, samt Hasle-Skejby-Lisbjerg, Holme-Tranbjerg, Ormslev-Kolt, Tiset, Vejby-Riisskov, Viby.
	5.	Skjoldlev.	Aaby, Borum-Lyngby, Brabrand-Sønder Aarslev, Elev, Elsted, Grundfør-Spørring, Harlev-Framlev, Lading, Lyngaa, Sabro-Faarup, Sjelle-Skørring, Skivholme-Skovby, Størring-Stjær-Sønder Galten, Søften-Folby, Tilst-Kasted, Trige-Ølsted, Vitten-Haldum-Hadsten.
XVI. Skanderborg amtskreds.	1.	Horsens.	Horsens købstad.

Amtskredse	Opstillingskredsene i hvert amt	Valgstedet	De til hver opstillingskreds hørende kommuner
(Skanderborg).	2.	Skanderborg.	Skanderborg købstad, Adsløv-Mjesing, Alling-Tulstrup, Blegind-Hørning, Dover, Fruering-Vitved, Græstrup, Hylke, Laasby, Ovsted-Taaning, Ring-Føvling, Rye, Skanderup-Stilling, Sønder Vissing-Voerladegaard, Tønning-Træden, Venge.
XVII. Vejle. amtskreds.	3.	Østbirk.	Aale, Ejstrup, Endelave, Gangsted-Søvind, Hviring-Hornborg, Katstrup-Tolstrup, Klovborg-Tyrsting, Linnerup-Hammer, Lundum-Hansted, Nim-Underup, Nørre Snede, Tamdrup, Tørring, Vedslæt, Væhr-Nebel, Ørreslev, Østbirk-Yding.
	4.	Silkeborg.	Silkeborg købstad, Dallerup, Gern-Skanerup, Hammel-Voldby-Søby, Linaa, Røgen-Sporup, Skorup-Tvilum-Voel, Tem, Vinding-Bryrup-Vrads.
	1.	Fredericia.	Fredericia købstad, Bredstrup, Erresø, Gaarslev, Gaverslund, Pjedsted, Skærup, Smidstrup, Tavlov, Ullerup landsogn, Vejlbj, Vinding.
	2.	Kolding.	Kolding købstad, Alminde, Egtved, Eltang-Sønder Vilstrup, Harte-Nørre Bramdrup, Herslev, Højen, Jerlev, Vester Nebel, Viuf, Ødsted, Øster Starup.
	3.	Vejle.	Vejle købstad, Bredsten, Engum, Grejs-Sindbjerg, Hedensted-Store Dalby, Hornstrup, Hover, Jelling, Korning, Løsning, Skibet, Øster Snede.
	4.	Give.	Blaahøj, Brande, Filskov, Gadbjerg, Give, Givskud, Hvejsel, Kollerup-Vindelev, Langskov, Lindeballe, Nørup, Randbøl, Ringgive, Sønder Omme, Tyregod, Uldum, Vester, Øster Nykirke.
	5.	Bjærgø.	As-Klakring, Barrit-Vrigsted, Glud-Hjarnø, Hatting-Torsted, Hornum, Nebsager-Bjærgø, Raarup, Skjold, Stovby, Tyrsted-Ut, Urlev-Stenderup, Ølsted, Ørum-Davgaard.
	6.	Vonsild.	Dalby, Hejls, Hjarup, Seest, Skanderup, Sønder Bjert, Sønder Stenderup, Taps, Vamdrup, Vejstrup, Vonsild, Ødis.

Amtskredse	Opstillingskredsene i hvert amt	Valgstedet	De til hver opstillingskreds henhørende kommuner
XVIII. Ringkøbing amtskreds.	1.	Ringkøbing.	Ringkøbing købstad, Hee, Holmsland, Hover, Husby, Madum, No, Nørre Omme, Rindum, Staby, Stadil, Sønder Lem, Sønder Nissum, Tim, Torsted, Ulfborg, Vedersø, Velling, Ølstrup.
	2.	Lemvig.	Lemvig købstad, Bøvling, Dybe-Ramme, Fabjærg, Fjaltring-Trans, Flynder, Gudum, Harboøre-Engbjærg, Hygum-Hove, Lomborg-Rom, Møborg, Nees, Nørlem, Nørre Nissum, Resen-Humlum, Tørring-Heldum, Vandborg-Ferring, Venø.
	3.	Holstebro.	Holstebro købstad, Avlum-Hodsager, Borbjerg, Grove, Gørding-Vem-Bur, Haderup, Idum, Maabjærg, Mejrup, Navr-Sir, Nørre Felding, Raasted, Tvis, Vinding-Vind.
	4.	Vinderup.	Struer købstad, Ejsing, Estvad-Rønbjærg, Gimsing, Haasum-Ramsing, Handbjærg, Hjerm, Lem-Vejby, Lime, Ryde, Sal, Sevel, Vejrum, Ølby-Asp-Fovsing.
	5.	Herning.	Herning købstad, Arnborg, Assing, Bording, Gellerup, Ikast, Ilskov, Rind, Simmelkær, Sinding, Skarild, Snejbjærg, Sunds, Sønder Felding, Timring, Tjørring, Vilbjærg-Nøvling, Ørre.
	6.	Skern.	Aadum, Borris, Brejning, Bølling-Sæding, Dejbjærg, Egvad, Fæster, Hamning, Hemmet-Sønder Vium, Hoven, Lyne, Lønborg, Nørre Vium-Herborg, Skern, Staving, Strellov, Sønder Bork-Nørre Bork, Vorgod.
XIX. Ribe amtskreds.	1.	Varde.	Varde købstad, Aal, Henne-Lønne, Hø-Oksby, Hodde, Horne, Janderup-Billum, Kvong, Lunde, Nørre Nebel-Lydum, Ovtrup, Tistrup, Torstrup, Varde landsogn, Ølgod.
	2.	Esbjerg.	Esbjerg købstad.

Amtskredse	Opstillingskredsene i hvert amt.	Valgstedet	De til hver opstillingskreds henhørende kommuner
(Ribe).	3.	Ribe.	Ribe købstad, Bramminge, Darum, Farup, Føvling, Gørding, Hjorthund, Hunderup, Jernved, Kalvslund, Manø, Obbekær, Seem, Vejrup, Vester Vedsted, Vilslev, Øster Vedsted.
	4.	Bække.	Anst, Brørup, Folding, Gesten, Grene, Grindsted, Hejnsvig, Holsted, Lejrskov-Jordrup, Lindknud, Løborg, Malt, Vejen, Verst-Bække, Vorbasse.
	5.	Guldager.	Aarre, Aastrup, Alslev-Hostrup, Ansager, Brøndum, Faaborg, Grimstrup, Guldager, Nordby, Næsbjærg, Skads, Sneum, Sønderho, Tjæreborg, Vester Nebel, Vester Nykirke, Vester Starup, Øse.
XX. Haderslev m. fl. amters amtskreds.	1.	Haderslev.	Haderslev købstad, Christiansfeld flække, Aastrup, Aller, Bjerning, Fjelstrup, Gammel Haderslev, Grarup, Halk, Hoptrup, Moltrup, Starup, Tyrstrup, Vilstrup, Vonsbæk, Øsby.
	2.	Aabenraa.	Aabenraa købstad, Bjolderup, Bovrup, Ensted, Felsted, Hjordkær, Klipleve, Løjt, Rise, Uge, Varnæs, Øster Løgum.
	3.	Sønderborg.	Sønderborg købstad, Adsbøl, Broager, Dybbøl, Graasten, Holbøl, Kværs, Nybøl, Rinkenæs.
	4.	Augustenborg.	Augustenborg flække, Nordborg flække, Asserballe, Egen, Havnbjærg, Holm, Hørup, Kegnæs, Ketting, Lysabild, Notmark, Oksbøl, Pøl, Sottrup, Svenstrup, Tandstlet, Ulkebøl, Ullerup.
	5.	Tønder.	Tønder købstad, Højer flække, Abild, Ballum, Brede, Brøns, Daler, Døstrup, Emmerlev, Hjerpstød, Hviding, Højer landsogn, Mjolden, Møgeltønder, Randerup, Rejsby, Roager, Rømø, Skast, Skærbæk, Spandet, Tønder landsogn, Visby, Vodder.

Amtskredse	Opstillingskredse i hvert amt.	Valgstedet	De til hver opstillingskreds hørende kommuner
(Haderslev m. fl. amters).	6.	Løgumkloster.	Løgumkloster flække, Agerskov, Arrild, Bedsted, Bevtoft, Bov, Branderup, Burkal, Bylderup, Egvad, Hellevad, Hostrup, Højrup, Højt, Løgumkloster landsogn, Nørre Løgum, Ravsted, Tinglev, Tislund, Toflund, Ubjærg.
	7.	Rødding.	Fole, Frørup, Gram, Hammelev, Hjerndrup, Hjerting, Hygum, Jegerup, Jels, Lintrup, Magstrup, Nustrup, Oksenvad, Rødding, Skodborg, Skrave, Skrydstrup, Sommersted, Stepping, Vedsted, Vojens, Øster Lindet.

Bemærkninger til lovforslaget

Forslaget er i overensstemmelse med det udkast, som valglovskommissionen af 7. juni 1952 har udarbejdet. Kommissionens betænkning af 2. februar 1953 vil i forbin-

delse med forslaget fremsættelse tilgå rigsdagens medlemmer.

Vedrørende de enkelte bestemmelser i lovforslaget henvises til kommissionens bemærkninger.

Betænkning

afgivet af

valglovskommissionen af 7. juni 1952.

Ved skrivelse af 7. juni 1952 nedsatte indenrigs- og boligministeriet en kommission til at behandle spørgsmålet om en revision af lov nr. 279 af 9. juni 1948 om valg til rigsdagen på grundlag af de i forfatningskommissionen indtil da førte forhandlinger.

Indenrigs- og boligminister *Aksel Møller* har fungeret som formand for kommissionen, dog således at formandshvervet under ministerens bortrejse indtil ca. 15. juli 1952 blev varetaget af arbejds- og socialminister *Poul Sørensen*.

Til medlemmer af kommissionen blev efter indstilling fra de politiske partiers rigsdagsgrupper beskikket:

folketingsmand *Holger Eriksen* og fhv. minister, folketingsmand *Alsing Andersen* med fhv. minister, folketingsmand *J. Smørum* og folketingsmand *Lars M. Olsen* som suppleanter,

fhv. minister, folketingsmand *Niels Elgaard* og folketingsmand *Harald Nielsen* med folketingsmand *Olav Ølgaard* og fhv. minister, folketingsmand *Arnth Jensen* som suppleanter,

folketingsmand *Kr. Amby* med folketingsmand *Poul Møller* som suppleant,

fhv. minister, folketingsmand *Bertel Dahlgaard* og folketingsmand *Oluf Steen* med fhv. minister, folketingsmand *Jørgen Jørgensen (Lejre)* som suppleant,

folketingsmand *Hans Hansen (Rørby)* med folketingsmand *Helge Madsen* som suppleant og

fhv. minister, folketingsmand *Alfred Jensen* med landstingsmand *Chr. Nielsen* som suppleant.

Endvidere blev som medlemmer beskikket:

direktør *Kjeld Johansen*, Københavns kommunes statistiske kontor,

daværende kontorchef i indenrigs- og boligministeriet, nu amtmand over Hjørring amt *K. O. Møller* og

fig. ekspeditionssekretær i det statistiske departement *H. Colding-Jørgensen*.

Som sekretærer for kommissionen blev fuldmægtig i indenrigs- og boligministeriet *B. G. Toft-Nielsen* og sekretær i indenrigs- og boligministeriet *Helge Odel* beskikket.

Kommissionen har afholdt 10 møder.

Efter valglovskommissionens nedsættelse modtog medlemmerne fra forfatningskommissionen meddelelse om, at der i et af forfatningskommissionens underudvalg var

opnået enighed om en skitse til en valgordning for den rigsdag, der skal fremgå af det i forfatningskommissionen samtidig udarbejdede forslag til en ny grundlov.

Ifølge grundlovsforslaget skal den fremtidige rigsdag bestå af een forsamling med ialt 175 medlemmer, hvortil kommer 2 repræsentanter for Færøerne og 2 for Grønland.

Det fastslås endvidere, at rigsdagens medlemmer skal vælges ved almindeligt, direkte og hemmeligt valg, og at de nærmere regler for valget skal gives ved valgloven, der til sikring af en ligelig repræsentation af de forskellige anskuelser blandt vælgerne fastsætter valgmåden, herunder hvorvidt forholdstalsvalgmåden skal føres igennem i eller uden forbindelse med valg i enkeltmandskredse.

Ved den stedlige mandatfordeling skal der efter grundlovsforslaget tages hensyn til indbyggertal, vælgertal og befolkningstæthed.

Det blev endvidere over for valglovskommissionen oplyst, at det nævnte underudvalg stort set ønskede at bevare den nuværende valgmode, således som denne er fastsat i lov nr. 279 af 9. juni 1948 om valg til rigsdagen. Udvalget foreslog at forhøje antallet af kredsmandater i forhold til antallet af tillægsmandater. For at sikre, at dette ikke vil medføre betydelige afvigelser ved mandatfordelingen fra en forholdsmæssig repræsentation, mente man dog i udvalget at måtte stille forslag om en fordelingsmetode for kredsmandaterne, der i højere grad end efter den nuværende valglov anvendte beregningsmåde (den d'Hondtske fordelingsmetode) tilgodeser de mindre partier. Udvalget var derfor nået til det resultat, at man burde gennemføre fordeling efter Sainte-Lagués' valgmetode i modificeret form på samme måde, som den er gennemført i Norge og Sverige.

Udvalget foreslog at forhøje antallet af kredsmandater fra de nuværende 105 til 135 og samtidig at nedsætte antallet af tillægsmandater fra de nuværende 44 til 40.

I forbindelse med spørgsmålet om den fremtidige valgordning havde man endelig i udvalget behandlet spørgsmålet om betingelserne for, at et parti overhovedet skal kunne opnå repræsentation i rigsdagen. Der har i denne henseende fra forskellige side været tilslutning til den tanke, at mindre partier kun bør have adgang til at deltage i tillægsmandatfordelingen, såfremt de har en mere udbredt tilslutning.

Der blev herefter i valglovskommissionen opnået enighed om, at kommissionens arbejdsområde alene måtte omfatte spørgsmålet om at bringe den gældende valglov i overensstemmelse med det i forfatningskommissionens underudvalg skitserede forslag.

Valglovskommissionen har således ikke ment at burde optage spørgsmålet om en ændret kredsinddeling til behandling, idet man dog under hensyn til den stærke befolkningsmæssige forskydning har ment at måtte foreslå oprettelse af en yderligere opstillingskreds i Københavns amtskreds samt deling af 2 af de københavnske opstillingskredse (9. og 14. kreds). Kommissionen har behandlet spørgsmålet om en deling af det jyske område i 2 områder for derved i højere grad at sikre, at de tyndere befolkede egne i Vestjylland får rimelig andel i tillægsmandaterne, men der har dog været enighed om at undlade en sådan deling, idet man i stedet har foreslået reglerne om tillægsmandaternes fordeling på amts- og storkredse ændret, jfr. bemærkningerne til forslagens § 44.

Med hensyn til spørgsmålet om den stedlige mandatfordeling, d. v. s. fastsættelsen af det antal kreds- og tillægsmandater, der skal tilfalde hvert af de 3 områder: hovedstaden, øerne og Jylland, samt fastsættelsen af det antal kredsmandater, som skal vælges i hver amts- og storkreds, har der i kommissionen været enighed om at bevare den nugældende regel, hvorefter fordelingen foretages på grundlag af forholdstal, der for hvert enkelt

område (henholdsvis amts- eller storkreds) beregnes som summen af områdets (kredsens) vælgertal, befolkningstal og areal, det sidste multipliceret med en faktor, som efter valgloven af 1948 er fastsat til 25. Kommissionen foreslår, at denne faktor uændret sættes til 25, dog således at faktoren som hidtil ændres i samme forhold som stigningen i folketal og vælgertal.

Forsåvidt angår de af forfatningskommissionens underudvalg opstillede retningslinier for beregningen af de politiske partiers repræsentation, har kommissionen fulgt det fremsatte skitseforslag.

Med hensyn til fordelingen af tillægsmandater på de forskellige områder foreslår kommissionen de nuværende bestemmelser opretholdt, medens man som anført ved fordelingen af de hvert enkelt parti tilkommende antal tillægsmandater inden for et område foreslår en mindre ændring, jfr. bemærkningerne til forslagens § 44.

Spørgsmålet om betingelserne for, at et parti skal kunne opnå andel i tillægsmandaterne, har været underkastet fornyet behandling i valglovskommissionen.

Der har under disse forhandlinger været drøftet forskellige muligheder, herunder et forslag om, at et parti, der ikke har opnået mindst 4 pct. af samtlige afgivne stemmer, ikke skal kunne opnå tillægsmandater.

Som resultat af kommissionens forhandlinger er der blandt repræsentanterne for socialdemokratiet, det konservative folkeparti og venstre enighed om at foreslå, at et parti kan deltage i fordelingen af tillægsmandaterne, såfremt partiet enten har opnået mindst eet kredsmandat eller partiet i landet som helhed har opnået mindst 60 000 stemmer, eller partiet inden for hvert enkelt af de tre områder har opnået mindst lige så mange stemmer, som det gennemsnitlige antal gyldige stemmer, der i området taget som en helhed er afgivet pr. kredsmandat.

Det radikale venstres repræsentanter i kommissionen har ikke kunnet tiltræde dette forslag, idet de mener, at de nuværende betingelser for adgang til opnåelse af tillægsmandater i alt væsentlig opfylder rimelighedens krav.

Retsforbundets repræsentant, som principielt ønsker at gøre hele landet til een valgkreds for derved at give lettere adgang for nye anskuelser til repræsentation på rigsdagen, end de nuværende bestemmelser tillader, modsætter sig den foreslåede skærpelse af betingelserne for tildeling af tillægsmandater.

Forslaget er ej heller tiltrådt af det kommunistiske partis repræsentant.

Der har iøvrigt ved behandlingen af dette spørgsmål og af spørgsmålet om betingelserne for anmeldelse af et nyt parti blandt samtlige partiers repræsentanter i kommissionen været enighed om at udtale, at det må anses for et brud på valglovens forudsætninger, såfremt et parti ved en deling søger at sikre sig fordele, og man må tage afstand fra en sådan udnyttelse af valglovens bestemmelser om mandatfordelingen. Man forventer, at rigsdagen i fremtiden vil have opmærksomheden henvendt på dette spørgsmål ved godkendelse af rigsdagsvalg.

I forfatningskommissionens underudvalg var der endelig opnået enighed om, at spørgsmålet om den fremtidige valgets alder efter den nye grundlov skal afgøres ved en folkeafstemning, som afholdes samme dag som folkeafstemningen vedrørende grundlovsforslaget. Berettiget til deltagelse i denne folkeafstemning skal alle være, der på afstemningsdagen er fyldt 21 år, og som opfylder de øvrige betingelser for valgret til det nuværende folketing. I overensstemmelse hermed er det i § 1 bestemt, at valgets alder fastsættes ved en folkeafstemning.

Som et nyt kapitel i valgloven er optaget nogle bestemmelser vedrørende afholdelse af folkeafstemninger. Disse bestemmelser er en følge af de i forfatningskommissionens grundlovsforslag indeholdte regler, hvorefter folkeafstemning skal afholdes vedrørende lovforslag, når en trediedel af rigsdagens medlemmer fremsætter begæring herom. Der henvises iøvrigt til bemærkningerne til forslaget kapitel VII.

Kommissionen har ved sin gennemgang af den gældende valglov haft opmærksomhed henvendt på sådanne ændringer, som de i tidens løb indvundne erfaringer har vist ønskelige. Udover de til de enkelte bestemmelser knyttede bemærkninger skal man anføre, at valglovskommissionen navnlig har behandlet spørgsmålet om fortabelse af valgret som følge af straf, og spørgsmålet om udvidelse af reglerne om stemmeafgivning ved indsendelse af stemmeseddel.

Kommissionen foreslår med hensyn til det første spørgsmål, at straf ikke længere skal medføre tab af valgret. Man har herved taget hensyn til den udvikling, der har fundet sted på dette område, og som senest har givet sig udtryk i lov nr. 286 af 18. juni 1951 om ændring af reglerne om fortabelse af rettigheder som følge af straf. Denne lov betød et afgørende brud med de hidtil gældende regler, og loven ændrer bl. a. også den kommunale valglov således, at der ikke længere stilles noget vandelskrav som betingelse for valgret til de kommunale råd.

Der er i kommissionen enighed om, at rigsdagsvalgloven bør følge den kommunale valglov på dette punkt, men det må herved bemærkes, at en ændring af disse regler ikke vil få virkning før fra den 1. april 1954. De i henhold til gældende lov udarbejdede valglister for tiden 1. april 1953 til 31. marts 1954 vil danne grundlag for afholdelse af valg og folkeafstemninger indtil sidstnævnte tidspunkt.

Kommissionen har udskudt til videre drøftelse ved forslaget behandling på rigsdagen spørgsmålet om at give syge adgang til stemmeafgivning pr. brev. Derimod har man fundet det rigtigt at foreslå, at der fremtidig gives alle, som på grund af ophold uden for deres hjemstedskommune vil være afskåret fra at indfinde sig på afstemningsstederne, hvor de er optaget på valglisten, adgang til at afgive stemme pr. brev. For at sikre imod misbrug af en sådan ordning og for samtidig at skabe sikring for den hemmelige stemmeafgivning er det foreslået, at stemmeafgivning pr. brev kun skal kunne finde sted på folkeregistre og på konsulater o. lign., hvor det vil kunne påses, at afstemningen gennemføres under de i loven foreskrevne former. En undtagelse herfra må dog foreslås for søfolk. Der henvises iøvrigt til bestemmelserne i kapitel VI og bemærkningerne hertil.

Et mindretal (Danmarks kommunistiske Parti) har ikke kunnet give sin tilslutning til opretholdelsen af den nugældende kredsinddeling, idet det må anses for mere hensigtsmæssigt til opfyldelse af grundlovsforslagets bestemmelser om „en ligelig repræsentation af de forskellige anskuelser“, at landet som helhed kun udgør eet område.

Da dette synspunkt ikke har fundet tilslutning, finder mindretallet, at hovedstadens område i overensstemmelse med den befolkningsmæssige forskydning må udvides til også at omfatte omegnskommunerne, hvor befolkningen har et nært tilknytningsforhold til hovedstaden. En sådan ændring gør det naturligt at forhøje antallet af storkredse til 4.

Således som det også er blevet klarlagt i forfatningskommissionen, kan mindretallet ikke give sin tilslutning til det foreslåede antal af kreds- og tillægsmandater, men mener, at antallet af kredsmandater højst skal udgøre 130, og tillægsmandaterne sættes til 45.

Det bemærkes, at de til medlemmer af kommissionen beskikkede embedsmænd, fg. ekspeditionssekretær *Colding-Jørgensen*, direktør *Kjeld Johansen* og amtmand *K. O. Møller*, alene har deltaget i kommissionens arbejde som teknisk sagkyndige og derfor ikke ved deres underskrift har taget stilling til de i kommissionen behandlede spørgsmål af politisk karakter.

Kommissionen skal iøvrigt henvises til indholdet af nedenstående forslag og de hertil knyttede bemærkninger.

København, den 2. februar 1953.

Kristen Amby.	Alsing Andersen.	H. Colding-Jørgensen.	Bertel Dahlgard.
N. Elgaard.	Holger Eriksen.	Hans Hansen (Rørby).	Kjeld Johansen.
Aksel Møller. formand.	K. O. Møller.	Chr. Nielsen.	Harald Nielsen.
			Oluf Steen.

Helge Odel. Toft-Nielsen.

Forslag til lov

om

valg til rigsdagen.

Forslaget er enslydende med det foran sp. 3917—4012 optrykte.

Til kapitel I.

Til § 1.

Foruden rent redaktionelle ændringer indeholder paragraffen en række lempelser i de nuværende valgretsbetingelser.

Valgretsalderen, der nu er 25 år, foreslås således i overensstemmelse med grundlovsforslagets § 29 fastsat ved en folkeafstemning, der afholdes samtidig med folkeafstemningen om grundloven. Det bestemmes ved denne folkeafstemning, der afholdes som en ren flertalsafstemning, hvorvidt valgretsalderen skal være 23 år eller 21 år.

Samtidig er den hittidige vandelsbetingelse foreslået ophævet, idet kommissionen, efter at grundlovsforslaget har åbnet mulighed herfor, har fundet det hensigtsmæssigt ikke at fastholde vandelskravet ved rigsdagsvalg. Dette er i overensstemmelse med de allerede gældende regler ved kommunale valg. Denne ændring vil ikke kunne få virkning med hensyn til de under udarbejdelse værende valglister for tiden 1. april 1953—31. marts 1954.

Endelig har kommissionen i overensstemmelse med forhandlingerne i forfatningskommissionen foreslået, at konkurs ikke længere skal have valgretsfortabende virkning.

Til § 2.

Bestemmelsen svarer til grundlovsforslagets § 30. I henhold til grundlovsforslagets § 33 afgør rigsdagen selv gyldigheden af sine medlemmers valg samt spørgsmålet om, hvorvidt et medlem har mistet sin valgbarhed.

Til kapitel II.

Til §§ 3 og 4.

Bestemmelserne er enslydende med den gældende valglovs §§ 3 og 4.

Til § 5.

Medens den nuværende valglovs § 5 foreskriver, at de gældende valglister lægges til grund ved nye valglisters udarbejdelse, har kommissionen foreslået bestemmelsen formuleret således, at nye valglister udarbejdes på grundlag af kommunernes folkeregistre. Noget realitetsændring er ikke tilsigtet.

Bemærkninger til forslaget.

Til § 6.

Bestemmelsen er enslydende med den gældende valglovs § 6.

Til §§ 7 og 8.

Disse bestemmelser er enslydende med de tilsvarende paragraffer i den gældende valglov, idet dog ordene „8 dages varsel“ i § 7, stk. 2, er foreslået ændret til „en uges varsel“.

Til § 9.

Bestemmelsen indeholder i forhold til den gældende valglov den ændring, at kommunalbestyrelserne i et møde, der skal afholdes senest 3 dage før afstemningsdagen, kan berigtige fejl, begåede ved valglisternes udarbejdelse. Personer, der opfyldte valgretsbetingelserne ved valglisternes udarbejdelse, men som desuagtet ikke er optaget, kan derfor efter forslaget opføres på disse.

Samtidig er i 3. pkt. ordet „klagerne“ ændret til „parterne“ for derved at tydeliggøre den pågældende bestemmelse.

Til § 10.

Bestemmelsen svarer til § 10 i den nu gældende valglov, dog således at der i stk. 3 er foretaget en ændring som følge af indførelsen af folkeafstemninger om vedtagne lovforslag, jfr. kap. VII. Samtidig er den indenrigs- og boligministeren i sin tid givne bemyndigelse til fastsættelse af overgangsregler ved tilflytterordningens gennemførelse udgæet som nu overflødig.

Til §§ 11 og 12.

Bestemmelserne er enslydende med den gældende valglovs §§ 11 og 12, dog at ordet „folketinget“ er ændret til „rigsdagen“.

Til § 13.

Der er i forhold til den gældende valglovs § 13 foretaget en tilføjelse, hvorefter grove fejl ved valglisternes udarbejdelse sidestilles med, at valglisterne ikke på lovbealet måde er blevet fornyet. Samtidig er det foreslået, at det ikke som hidtil skal være indenrigs- og boligministeren, men vedkommende amtmand, der foranlediger forholdet berigtiget.

Til §§ 14, 15 og 16.

Bestemmelserne svarer med redaktionelle ændringer til den nugældende valglovs §§ 14—16.

*Til kapitel III.**Til § 17.*

Bestemmelsen er aflattet i overensstemmelse med grundlovsforslagets § 28, hvor efter rigsdagen udgør een forsamling bestående af højst 179 medlemmer, hvoraf 2 medlemmer vælges på Færøerne og 2 i Grønland. Fordelingen af de 175 mandater med 135 kredsmandater og 40 tillægsmandater er foretaget på grundlag af de forhandlinger, der har fundet sted i forfatningskommissionen, jfr. de indledende bemærkninger. Forsåvidt angår fordelingen af disse mandater på områder og på stor- og amtskredse, har der i kommissionen været enighed om at opretholde de gældende regler. Det foreslås dog, at ændret fordeling på grundlag af stedfundne befolkningsforskydninger fremtidig skal foretages hvert 10. år, og ikke som efter de gældende regler hvert 5. år. Samtidig er det foreslået, at arealfaktoren ved bestemmelsen af det til fordelingen af mandaterne nødvendige forholdstal for de enkelte kredse og områder fastsættes til 25 på grundlag af folketællingen i 1950 og det samme år afholdte folketingsvalgs resultater, medens faktoren ved fremtidige fordelinger fastsættes således, at faktoren ændres i samme forhold, som summen af folketal og vælgere for hele landet ændres i sammenligning med de tilsvarende tal fra 1950.

Endelig indeholder paragraffen i stk. 9 en bestemmelse om, at der vedrørende valgene på Færøerne og i Grønland fastsættes regler ved særlig lov.

Iøvrigt er paragraffen uændret og i overensstemmelse med den gældende valglovs § 17. Kommissionen har således ikke fundet anledning til at foretage ændring i den hidtil gældende deling af landet i 3 hovedområder eller disse områders deling i amts- eller storkredse.

Til § 18.

Paragraffen svarer til den gældende valglovs § 18, idet stk. 1, 4. pkt., dog begrænser valgbestyrelsernes medlemstal i forhold til den gældende bestemmelse.

Til §§ 19—22.

Disse paragraffer er enslydende med de tilsvarende bestemmelser i den gældende valglov.

*Til kapitel IV.**Til §§ 23—24.*

Paragrafferne svarer til den gældende valglovs §§ 23—24, dog at ordet „folketinget“ er ændret til „rigsdagen“. Endvidere er i overensstemmelse med grundlovsforslaget ordene „rigsdagens opløsning“ udgået.

Til § 25.

Paragraffen er enslydende med den gældende valglovs § 25, idet der dog i overensstemmelse med den kommunale valglov er indføjet en regel om, at den, der indleverer en kandidatliste, har krav på at modtage kvittering for, at listen er indleveret, og hvornår dette er sket.

Til § 26.

Bestemmelsen er enslydende med den nugældende valglovs § 26.

Til § 27.

Paragraffen er med en redaktionel ændring enslydende med den gældende valglovs § 27.

*Til kapitel V.**Til §§ 28—32.*

Disse bestemmelser svarer til den gældende valglovs §§ 28—32, idet man dog i § 30 har medtaget en bestemmelse om, at kommunalbestyrelserne kan vedtage at udsende valgkort til vælgerne, jfr. bemærkningerne til § 33. Endvidere er ordene „8 dage“ i § 30 ændret til „ugedagen“.

Til § 33.

Bestemmelsen om, at kommuner, der udsender valgkort til vælgerne, kan undlade at føre stemmelister, er ny. Igennem adskillige år har det været almindeligt, at flere — navnlig større — kommuner har udsendt valgkort til vælgerne, uden at noget sådant har været påbudt i valgloven. Kommissionen har ikke ment at burde gøre udsendelsen af valgkort obligatorisk, men man har fundet det forsvarligt, når sådanne valgkort udsendes, at undlade

brugen af stemmelister for herved at nedsætte antallet af tilforordnede vælgere m. v.

Samtidig har man udeladt den tidligere detaillerede angivelse af opgavernes fordeling mellem valgstyrrerne og de tilforordnede vælgere, idet man herved har åbnet mulighed for en nedsættelse af disses antal i forhold til det efter den gældende valglov fornødne.

Til § 34.

Bestemmelsen svarer til den gældende valglovs § 34.

Til § 35.

Paragraffen svarer med visse sproglige ændringer samt ændringer som følge af forslagets § 33 til den gældende valglovs § 35, idet det dog er foreslået, at vælgerne fremtidig selv skal nedlægge de af dem afkrydsede stemmesedler i stemmekasserne.

Til § 36.

Bestemmelsen svarer med en redaktionel ændring til den gældende valglovs § 36.

Til §§ 37 og 38.

Paragrafferne svarer til den gældende valglovs §§ 37 og 38.

Til § 39.

Ifølge den tilsvarende bestemmelse i den gældende valglov skal — i tilfælde, hvor et parti i en opstillingskreds har opstillet flere sideordnede kandidater — partistemmerne i opstillingskredsen henføres til den af kandidaterne, der har fået flest personlige stemmer i kredsen. Da denne bestemmelse medfører, at en kandidat, der blot har fået en enkelt stemme mere end en anden kandidat i vedkommende opstillingskreds, får overført samtlige partistemmer, har kommissionen ud fra det synspunkt, at samtlige i en opstillingskreds sideordnet opstillede kandidater skulle være berettiget til at få andel i partistemmerne, fundet det rimeligt, at partistemmerne fremtidig overføres til samtlige sideordnede kandidater i forhold til det af de enkelte kandidater opnåede personlige stemmetal i opstillingskredsen.

Paragraffen er iøvrigt bortset fra visse ændringer, der tilsigter en tydeliggørelse, eller som følger af foranstående, i overensstemmelse med den tilsvarende paragraf i den gældende valglov.

Til § 40.

Bestemmelsen svarer til den gældende valglovs § 40.

Til § 41.

Bestemmelsen svarer til den gældende valglovs § 41, idet der dog er foretaget en tilføjelse som følge af, at rigsdagsvalg også skal finde sted i Grønland.

Til § 42.

Der henvises til bemærkningerne i indledningen sp. 4015 samt til det til bemærkningerne føjede bilag.

Til § 43.

Forsåvidt angår spørgsmålet om betingelserne for, at et parti kan opnå tillægsmandater henvises til de i indledningen sp. 4017 anførte bemærkninger.

Iøvrigt er paragraffen i overensstemmelse med den tilsvarende bestemmelse i den gældende valglov. Efter de i forfatningskommissionens underudvalg stedfundne drøftelser har man dog udeladt den i 1948 indsatte bestemmelse i stk. 3, 1. pkt. Efter denne bestemmelse skulle et parti, der har opnået flere kredsmandater end det samlede mandattal, som partiet forholdsmeæssigt var berettiget til, afgive det overskydende antal mandater. Som en følge af denne ændring har det været nødvendigt i stk. 3 at optage en bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes i tilfælde, hvor et parti har opnået flere kredsmandater, end partiet i henhold til stk. 1 er berettiget til.

Til § 44.

Efter de nugældende regler fordeles det antal tillægsmandater, som hvert parti har opnået i et område på de enkelte amtskredse (storkredse) i forhold til antallet af partiets urepræsenterede stemmer i disse kredse. De urepræsenterede stemmer i en kreds findes ved at multiplicere partiets gennemsnitlige stemmetal pr. mandat (kreds- og tillægsmandat) i området med antallet af de partiet i kredsen tilfaldende kredsmandater og trække det udkomne tal fra det hele antal stemmer, partiet har opnået i kredsen.

Da man i kommissionen har ønsket en større spredning af tillægsmandaterne på stor- og amtskredse, end den nugældende regel om fordeling på grundlag af urepræsenterede stemmer medfører, er man stand-

set ved en divisionsmetode med divisorerne 1—4—7—10 o. s. v. Ved en divisionsmetode som den her foreslåede bliver det lettere for en amtskreds at opnå et tillægsmandat, hvis kredsen ikke i forvejen har opnået noget kredsmandat, medens det omvendt bliver vanskeligere for en amtskreds at få et tillægsmandat, hvis det i forvejen er repræsenteret ved flere kredsmandater. Der henvises iøvrigt til bilaget sp. 4035.

Reglerne om fordelingen af tillægsmandaterne på partier og områder er — bortset fra ovenstående — i overensstemmelse med de nugældende regler.

Til §§ 45 og 46.

Paragrafferne er enslydende med paragrafferne 45 og 46 i den gældende valglov.

Til § 47.

I bestemmelsen er i forhold til den gældende valglovs § 47 foretaget en enkelt sproglig ændring, ligesom bestemmelserne i nr. 2, stk. 2 og 3, er tydeliggjorte, navnlig ved en tilføjelse i slutningen af nr. 2, stk. 3.

Til §§ 48 og 49.

Paragrafferne er enslydende med §§ 48 og 49 i den gældende valglov.

Til §§ 50 og 51.

Bestemmelserne svarer med enkelte redaktionelle ændringer til den gældende valglovs §§ 50 og 51.

Til §§ 52, 53 og 54.

Paragrafferne er enslydende med §§ 52, 53 og 54 i den gældende valglov, idet dog ordet „folketinget“ er erstattet af ordet „rigsdagen“.

Til kapitel VI.

Efter den gældende valglovs §§ 112 ff. tilkommer retten til at afgive stemme ved rigsdagsvalg ved indsendelse af stemmeseddel alene søfolk, personer ved fyrvæsenet og personer, som står i kontrakt- eller arbejdsforhold til private eller varetager offentlige hverv.

Der har i kommissionen været enighed om at foreslå reglerne om stemmeafgivning pr. brev udvidet således, at alle vælgere, som på grund af ophold uden for den kommune, hvor de er opført på valglisten, vil være forhindret i at indfinde sig på afstemningsstedet inden for de for afstemningen

fastsatte tidsfrister, skal kunne afgive stemme pr. brev, idet kommissionen har fundet de nuværende regler utilstrækkelige. Stemmeafgivningen skal i henhold til kommissionens forslag foregå på folkeregistrene, eller forsåvidt angår danske i udlandet på gesandtskaber eller konsulater eller hos en dertil af indenrigs- og boligministeren bemyndiget. Søfolk m. v. skal som hidtil kunne afgive stemme på vedkommende skib. Som kontrolforanstaltning er det foreslået, at brevstemmerne skal være fremme på valgstedet inden afstemningens påbegyndelse, således at vælgernes navne straks afkrydes i valglisten, medens brevstemmerne først ved afstemningens afslutning indgår blandt de iøvrigt afgivne stemmer. Kommissionen har udskudt spørgsmålet om en udvidelse af adgangen til stemmeafgivning pr. brev, således at også syge omfattes af disse regler, til videre drøftelse ved forslaget på rigsdagen.

Til § 55.

Ifølge paragraffen, der er affattet i overensstemmelse med foranstående, kan vælgere, som på grund af ophold uden for hjemstedskommunen vil være forhindret i at indfinde sig på afstemningsstedet inden for de for afstemningen fastsatte tidsfrister, afgive stemme pr. brev.

Til § 56.

For at forhindre, at reglerne kan give mulighed for misbrug, bestemmes det udtrykkeligt, at stemmeafgivningen skal finde sted på vedkommende skib eller fyr eller på et gesandtskab eller konsulat i udlandet eller for en af indenrigs- og boligministeren dertil bemyndiget. Forsåvidt angår vælgere, der opholder sig her i landet, kræves det, at disse stemmer på et folkeregister. Stemmeafgivningen kan ske også i den kommune, hvor vælgeren er opført på valglisten.

Til § 57.

Bestemmelsen svarer til den gældende valglovs § 114.

Til § 58.

Bestemmelsen fastsætter nærmere regler vedrørende selve afstemningen, herunder om udfyldelse af stemmeseddel og de nødvendige attester.

Til §§ 59, 60 og 61.

Bestemmelserne svarer til den gældende valglovs §§ 116, stk. 2, 117 og 118, idet der

dog nu er foreslået den ændring, at den, over for hvem stemmeafgivningen har fundet sted, modtager og videresender omslaget med den afgivne stemme og følgebrevet. Samtidig er det som kontrolforanstaltning bestemt, at omslaget skal være fremme hos valgbestyrelsen (valgstyrerne) i så god tid, at vælgerens navn kan afkrydes i valglisten inden afstemningens påbegyndelse. Først ved afstemningens afslutning indgår brevstemmerne blandt de iøvrigt afgivne stemmer.

Til § 62.

Paragraffen svarer med en redaktionel ændring til den gældende valglovs § 119.

Til §§ 63, 64 og 65.

De heromhandlede paragraffer er enslydende med paragrafferne 120, 121 og 122 i den gældende valglov.

Til kapitel VII.

Ifølge grundlovsforslagets § 42 kan en trediedel af rigsdagens medlemmer inden for en frist af 3 søgnedage fra et lovforslags endelige vedtagelse over for foranden begære folkeafstemning om lovforslaget. Der som et lovforslag skal undergives folkeafstemning, vil sådan afstemning være at afholde tidligst 12 og senest 18 søgnedage efter lovforslagets bekendtgørelse. Til lovforslagets bortfald kræves, at et flertal af de i afstemningen deltagende vælgere, dog mindst 30 pct. af samtlige stemmeberettigede, har stemt mod lovforslaget. Nærmere regler om folkeafstemning skal ifølge grundlovsforslaget fastsættes ved lov.

Til §§ 66, 67 og 68.

Bestemmelserne er i overensstemmelse med grundlovsforslaget. Forsåvidt angår kundgørelsen af dagen og klokkeslettet for afstemningens foretagelse, har man fundet det hensigtsmæssigt at henvise til de for rigsdagsvalg gældende regler.

I § 68 er endvidere optaget en enkelt teknisk bestemmelse vedrørende brugen af de foreliggende rigsdagsvalglisten.

Til §§ 69—74.

De heromhandlede bestemmelser vedrørende folkeafstemningernes gennemførelse svarer til og henviser til de for rigsdagsvalg foreslåede regler med de ændringer, der er en følge af, at der alene stemmes for eller imod et lovforslag.

Til kapitel VIII.

Til §§ 75—81.

Bestemmelserne svarer til den gældende valglovs §§ 90—96 med de ændringer, der er en følge af ettkammerordningens gennemførelse og medtagelsen af Grønland i valgordningen. Der er endvidere foretaget enkelte redaktionelle ændringer.

Til § 82.

Paragraffen svarer til den gældende valglovs § 97. Der har i kommissionen været enighed om at henskyde spørgsmålet om, hvorvidt staten bør refundere kommunerne en del af udgifterne i forbindelse med rigsdagsvalg og folkeafstemninger, til lovforslagets behandling på rigsdagen.

Til §§ 83—91.

Paragrafferne er enslydende med den gældende valglovs §§ 103—111 med enkelte redaktionelle ændringer. Som følge af, at straf ikke længere medfører bortfaldelse af valget, er det endvidere i §§ 85 og 87 foreslået, at pensionsret fortabes i tilfælde, hvor tidligere rigsdagsmedlemmer eller disses enker ved dom findes skyldige i en strafbar handling, der i medfør af forslaget § 2 ville gøre dem uværdige til at være medlemmer af rigsdagen. Det er en følge af bestemmelsen, at spørgsmålet om bortfaldelse af pension afgøres af rigsdagen.

Til § 92.

Bestemmelsen, der er ny, er i overensstemmelse med en af rigsdagens præsidium i 1948 afgiven udtalelse vedrørende spørgsmålet om, fra hvilket tidspunkt stedfortrædere, der indtræder i rigsdagen som følge af et medlems død, mandatmedlæggelse eller midlertidige fravær skal opbevare vederlag og opnå pensionsanciennitet samt spørgsmålet om vederlag til og pensionsanciennitet for medlemmer af rigsdagen, som på grund af sygdom, midlertidig udsendelse i offentligt hverv (som f. eks. udsendelse som delegeret ved Forenede Nationers generalforsamlinger) eller af andre grunde har fået bevilget orlov.

Til § 93.

Nærværende lovforslags ikrafttræden er betinget af den nye grundlovs vedtagelse. Det fastslås i stk. 2, at de for året 1953 gældende valglisten forbliver i kraft til den 31. marts 1954, uanset de i § 1 indeholdte ændringer af valgretsbestemmelserne i forhold til den gældende valglov.

Mandatfordelingen i henhold til valglovsforslaget på grundlag af stemmetallene ved folketingsvalget i 1950.

I henhold til lovforslagets § 17 fordeles de 175 mandater og de 135 kredsmandater på de 3 områder på grundlag af folketal og vælgertal i 1950 samt arealet i kvadratkilometer multipliceret med faktoren 25 på følgende måde:

Fordelingen af 175 mandater og 135 kredsmandater på områder (§ 17).

Område	¹⁾ Folketal 1950	²⁾ Vælgertal 1950	³⁾ 25 gange arealet i km ²	Sum af ^{1), 2) og 3)}	175 mandater fordelt i for- hold til folke- tal, vælgertal og areal:	135 kreds- mandater fordelt:
Hovedstaden.....	887 098	567 793	2 085	1 456 976	32,39 = 32	24,99 = 25
Øerne.....	1 492 084	878 313	332 523	2 702 920	60,10 = 60	46,36 = 46
Jylland.....	1 902 093	1 070 012	738 782	3 710 887	82,51 = 83	63,65 = 64
Ialt...	4 281 275	2 516 118	1 073 390	7 870 783	175,00 = 175	135,00 = 135

Herefter bliver fordelingen af kreds- og tillægsmandaterne på områder:

	Ialt mandater	Kreds- mandater	Tillægs- mandater
Hovedstaden.....	32	25	7
Øerne.....	60	46	14
Jylland.....	83	64	19
Ialt...	175	135	40

Fordelingen af kredsmandaterne på de enkelte stor- og amtskredse foregår efter tilsvarende regler, jfr. omstående tabel:

Kredsmandaternes fordeling på stor- og amtskredse (§ 17).

	¹⁾ Folketal 1950	²⁾ Vælgertal 1950	³⁾ 25 gange areal i km ²	Sum af ^{1), 2) og 3)}	135 kreds- mandater fordelt i forhold til folketal, vælgertal og areal
Søndre storkreds.....	224 210	145 207	639	370 056	6,37 = 6
Østre ———	380 637	243 599	850	625 086	10,77 = 11
Vestre ———	276 913	178 987	596	456 496	7,86 = 8
Ialt Hovedstaden...	887 098*)	567 793	2 085	1 456 976*)	25,00 = 25
Københavns amtskreds.....	390 382	225 277	29 178	644 837	10,97 = 11
Frederiksborg ———	148 480	86 363	33 978	268 821	4,58 = 5
Holbæk ———	125 377	73 921	43 415	242 713	4,13 = 4
Soro ———	125 884	74 180	36 955	237 019	4,03 = 4
Præstø ———	122 955	73 599	42 318	238 872	4,07 = 4
Bornholms ———	46 134	28 507	14 689	91 330	1,55 = 2
Maribo ———	135 337	81 605	44 934	261 876	4,46 = 4
Odense ———	245 864	144 380	45 390	435 634	7,41 = 7
Svendborg ———	149 671	90 481	41 666	281 818	4,80 = 5
Ialt Øerne...	1 492 084	878 313	332 523	2 702 920	46,00 = 46
Hjørring amtskreds.....	168 218	94 381	70 601	333 200	5,75 = 6
Thisted ———	88 091	49 891	44 387	182 369	3,15 = 3
Aalborg ———	226 866	127 309	73 888	428 063	7,38 = 7
Viborg ———	152 240	85 523	74 318	312 081	5,38 = 5
Randers ———	167 336	94 345	61 640	323 321	5,58 = 6
Aarhus ———	198 267	116 410	20 115	334 792	5,77 = 6
Skanderborg ———	134 133	78 109	42 982	255 224	4,40 = 4
Vejle ———	208 341	119 183	61 636	389 160	6,71 = 7
Ringkøbing ———	190 214	102 782	118 430	411 426	7,10 = 7
Ribe ———	163 220	89 055	73 735	326 010	5,62 = 6
Haderslev m. fl. ———	205 167	113 024	97 050	415 241	7,16 = 7
Ialt Jylland...	1 902 093	1 070 012	738 782	3 710 887	64,00 = 64
Ialt Hele landet...	4 281 275	2 516 118	1 073 390	7 870 783	135,00 = 135

*) Heri medregnet 5 338 personer uden fast bopæl.

Hermed er det fastlagt, hvor mange kredsmandater der skal vælges i hver stor- og amtskreds.

Fordelingen af kredsmandaterne på partierne (§ 42).

Medens den hittidige valglov ved fordelingen af kredsmandaterne på partierne har anvendt D'Hondts fordelingsregel med divisorerne: 1—2—3— o. s. v., foreskriver den nye valglov anvendelse af divisorerne: 1,4—3—5—7— o. s. v. Følgende eksempel giver en belysning af den gamle og den nye metode.

Vestre storkreds. Ifølge foranstående skema skal der i Vestre storkreds vælges 8 kredsmandater. Forudsætter man samme partimæssige stemmetal som ved valget i 1950, sker fordelingen af kredsmandaterne på følgende måde:

I. Ved anvendelse af den nye regel med divisorerne: 1,4—3—5—7— o. s. v.

	A	B	C	D	E	K	I alt
Stemmetal.....	65 424	9 014	40 920	3 619	12 103	12 942	144 022
Divisor 1,4	¹)46 731	6 439	²)29 229	2 585	⁵) 8 645	⁷) 9 244	
— 3	³)21 808		⁴)13 640		4 034	4 314	
— 5	⁵)13 085		8 184				
— 7	⁷) 9 346						
— 9	7 269						
Kredsmandater:	4	—	2	—	1	1	8

II. Ved anvendelse af den gamle regel med divisorerne: 1—2—3—4— o. s. v.

	A	B	C	D	E	K	I alt
Divisor 1.....	¹)65 424	9 014	²)40 920	3 619	12 103	12 942	144 022
— 2.....	²)32 712		³)20 460				
— 3.....	³)21 808		⁴)13 640				
— 4.....	⁴)16 356		10 230				
— 5.....	⁵)13 085						
Kredsmandater:	5	—	3	—	—	—	8

Medens de 8 kredsmandater efter den gamle regel ville være blevet fordelt med 5 til partiet A og 3 til partiet C, giver den nye regel 4 til partiet A, 2 til partiet C og 1 til hvert af partierne E og K. Eksemplet belyser, hvorledes det efter den nye regel er lettere for de mindre partier at opnå et kredsmandat end efter den gamle regel.

Ved anvendelse af den nu foreslåede regel for fordelingen af kredsmandaterne bliver den samlede fordeling på partierne af de 135 kredsmandater følgende beregnet på grundlag af stemmetallene i 1950:

Kredsmandaternes fordeling på partierne på grundlag af stemmetallene i 1950:

	Hovedstaden	Øerne	Jylland	Ialt
A.....	14	21	26	61
B.....	1	3	1	5
C.....	5	10	7	22
D.....	—	11	26	37
E.....	2	1	4	7
K.....	3	—	—	3
Ialt...	25	46	64	135

Fordelingen af tillægsmandaterne.

Til bestemmelse af det antal tillægsmandater, der tilkommer hvert parti, foretages beregningen i § 43, stk. 1 og 2, på følgende måde. Også her er forudsat stemmetallene fra valget i 1950:

	Stemmer i 1950	175 mandater fordelt i forhold til stemmetal	Antal kredsmandater	Forskel = antal tillægsmandater
A.....	813 224	69,49 = 70	61	9
B.....	167 969	14,35 = 14	5	9
C.....	365 236	31,21 = 31	22	9
D.....	433 188	37,45 = 38	37	1
E.....	168 784	14,42 = 14	7	7
K.....	94 523	8,08 = 8	3	5
Ialt...	2 047 924	175,00 = 175	135	40

Da intet parti har opnået flere kredsmandater end det samlede antal mandater, partiet har ret til i forhold til stemmetal, er fordelingen endelig, og antallet af tillægsmandater fremgår af tabellens sidste kolonne. Hvis noget parti havde opnået flere kredsmandater end det samlede antal mandater, partiet havde ret til i forhold til stemmetal, skulle der i henhold til § 43, stk. 3, have været foretaget en ny beregning, hvor stemmetal og mandattal for det pågældende parti ikke blev medtaget; beregningsmåden for de øvrige partier ville iøvrigt svare til den ovenfor angivne.

Tillægsmandaterne skal herefter i henhold til § 44, nr. 1—3, på én gang fordeles på partier og områder ved benyttelse af divisorerne 1—3—5—7— o. s. v. Denne fordelingsmåde er fastholdt uforandret fra tidligere lov. Resultatet af beregningen på grundlag af stemmetallene fra 1950 er følgende:

Tillægsmandaternes fordeling på partier og områder på grundlag af stemmetallene i 1950.

	Hovedstaden	Øerne	Jylland	Ialt
A.....	2	3	4	9
B.....	1	4	4	9
C.....	2	2	5	9
D.....	1	—	—	1
E.....	1	3	3	7
K.....	—	2	3	5
Ialt...	7	14	19	40

Endelig skal de hvert parti i et område tilkommende antal tillægsmandater fordeles på stor- og amtskredse i henhold til § 44, nr. 4. Medens man i tidligere lov foretog denne fordeling på grundlag af de såkaldte „urepræsenterede stemmer“, sker fordelingen nu ved anvendelse af divisorerne 1—4—7—10— o. s. v. Følgende eksempel for Konservative Folkeparti i Øernes område viser tillægsmandaternes fordeling på amtskredse efter den nye og den gamle metode.

Konservative Folkeparti i Øernes område på grundlag af stemmetallene i 1950.

Partiet skulle efter den nye valglov have ialt 10 kredsmandater og 2 tillægsmandater.

I. Ved anvendelse af den nye metode med divisorerne 1—4—7—10—o. s. v.

Amtskredse	Stemmetal 1950	Kreds- øfter forslaget	Kvotienter ved division med					Antal tillægs- mandater
			1	4	7	10	13	
Københavns	54 138	4	—	—	—	—	—	—
Frederiksborg	12 470	1	—	3 117	—	—	4 164	—
Holbæk	5 677	—	¹⁾⁵ 677	1 419	—	—	—	—
Sorø	9 073	1	—	2 268	—	—	—	1
Præstø	8 329	1	—	2 082	—	—	—	—
Bornholms	2 637	—	2 637	659	—	—	—	—
Maribo	9 808	1	—	2 452	—	—	—	—
Odense	21 755	1	—	²⁾⁵ 439	—	—	—	—
Svendborg	10 223	1	—	2 556	—	—	—	1
Ialt	134 110	10						2

Ved beregningen af kvotienterne ser man bort fra lige så mange af de laveste kvotienter, som partiet har fået kredsmandater i vedkommende amtskreds. De to tillægsmandater tilfalder herefter *Holbæk* og *Odense*, der har de største kvotienter.

II. Ved anvendelse af den gamle regel om „urepræsenterede stemmer“.

Partiet skulle for 134 110 stemmer have 10 kreds- og 2 tillægsmandater, svarende til et gennemsnit på 11 176 stemmer pr. mandat.

Amtskredse	Stemmetal 1950	Kredsman- dater	Stemmer til kredsman- daterne	Urepræ- senterede stemmer	Tillægsman- dater fordelt i forh. til ure- præsenterede stemmer
Københavns	54 138	4	44 704	9 434	0,64 = 1
Frederiksborg	12 470	1	11 176	1 294	0,09
Holbæk	5 677	—	—	5 677	0,38
Sorø	9 073	1	11 176	—	—
Præstø	8 329	1	11 176	—	—
Bornholms	2 637	—	—	2 637	0,18
Maribo	9 808	1	11 176	—	—
Odense	21 755	1	11 176	10 579	0,71 = 1
Svendborg	10 223	1	11 176	—	—
Ialt	134 110	10	111 760	29 621	2,00 = 2

Efter den gamle regel skulle tillægsmandaterne have tilfaldet *Odense* og *Københavns* amtskredse. Sammenligner man med resultatet ovenfor, vil det ses, at den nye regel flytter det ene tillægsmandat fra *Københavns* til *Holbæk* amt, jfr. følgende:

	Stemmer	Ialt mandater efter:	
		gamle regel	nye regel
Københavns amtskreds . .	54 138	5	4
Holbæk	5 677	0	1

I almindelighed bliver det efter den nye regel lettere for en urepræsenteret amtskreds at opnå et tillægsmandat, medens det bliver vanskeligere at få et tillægsmandat for et amt, der i forvejen er repræsenteret ved flere kredsmandater.

Omstående tabel giver en samlet oversigt over kreds- og tillægsmandaternes fordeling på alle enkelte stor- og amtskredse efter valglovsforslaget; beregningerne er foretaget på grundlag af stemmetallene ved folketingsvalget i 1950.

Mandatfordelingen efter forslaget på grundlag af stemmetallene i 1950.
K = kredsmandater, T = tillægsmandater.

	A		B		C		D		E		K		Til sammen	
	K	T	K	T	K	T	K	T	K	T	K	T	K	T
Søndre	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Østre	6	1	1	-	1	3	1	-	1	1	1	1	6	1
Vestre	4	1	-	1	2	1	-	1	-	-	-	-	11	3
Hovedstaden	14	2	1	1	5	2	-	1	2	1	3	3	8	11
København	4	1	1	-	4	-	1	-	1	1	2	-	25	7
Frederiksberg	3	-	1	1	1	1	-	-	1	1	2	1	11	3
Holbæk	2	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	5	6
Sorø	2	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	4	5
Præstø	2	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	4	4
Bornholms	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	4	5
Maribo	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	5
Odense	3	1	1	1	1	2	-	1	-	-	-	-	2	2
Svendborg	2	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	7	4
Øerne	21	3	3	4	7	10	2	11	1	3	4	2	40	14
Hjørring	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Thisted	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1
Aalborg	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	7
Viborg	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7	4
Randers	3	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	5	9
Aarhus	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	6	6
Skanderborg	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	6	6
Vejle	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	6
Ringkøbing	2	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	7	4
Ribe	2	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7	9
Haderslev m. fl.	3	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	6	8
Jylland	26	4	4	5	7	12	26	4	3	7	14	7	7	8
Høje landet	61	9	9	14	22	31	37	1	38	7	14	3	135	40
													40	175

88

Forslag til lov

om

folkeafstemninger i året 1953 vedrørende ændring af Danmarks Riges Grundlov.

(Fremsat i folketinget den 5. februar 1953 af indenrigs- og boligminister
Aksel Møller).

§ 1.

Stk. 1. Forslag til ændring af Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1915 med ændringer af 10. september 1920 offentliggøres ved regeringens foranstaltning, når forslaget er endeligt vedtaget af rigsdagen i overensstemmelse med grundlovens § 94, stk. 2.

Stk. 2. Tidligst 8 dage efter offentliggørelsen og senest 6 måneder efter rigsdagens endelige vedtagelse, forelægges forslaget til folkeafstemning i medfør af fornævnte grundlovsbestemmelse. Berettigede til deltagelse i folkeafstemningen er enhver, der på afstemningsdagen er fyldt 25 år, og som opfylder de øvrige betingelser for valgret til folketinget, idet dog ingen kan udøve valgret uden at være optaget på de i henhold til gældende lov udarbejdede valglister.

Stk. 3. De nærmere regler for valglisterne benyttelse fastsættes af indenrigs- og boligministeren.

§ 2.

Stk. 1. På samme dag, som folkeafstemningen om forslaget til ændring af grundloven finder sted, afholdes en folkeafstemning om den valgetsalder, der skal være gældende fra og med det første valg i henhold til den nye grundlov, forudsat at denne godkendes og stadfæstes i overensstemmelse med den gældende grundlovs § 94. Ved denne folkeafstemning afgøres, hvorvidt valgetsalderen skal fastsættes til 23 år eller til 21 år, idet valgetsalderen er den, som et flertal af de i folkeafstemningen deltagende har stemt for. Der ses ved opgørelsen af afstemningens resultat bort fra ugyldige og blanke stemmesedler.

Stk. 2. Berettigede til at deltage i den i stk. 1 omhandlede folkeafstemning er alle, der senest på afstemningsdagen er fyldt 21 år, og som opfylder de øvrige betingelser for valgret til folketinget, idet dog ingen kan udøve valgret uden at være optaget på de i henhold til gældende lov udarbejdede valglister.

§ 3.

Stk. 1. Folkeafstemningerne foregår i de samme afstemningsområder som afstemningen ved valg til folketinget, jfr. § 28 i lov nr. 279 af 9. juni 1948 om valg til rigsdagen, og ledes af opstillingskredsens valgbestyrelse og valgstyrere. Kommunalbestyrelserne anviser lokaler til stemmeafgivningen og tilvejebringer stemmerum og stemmekasser som fore-